

MAPA DE MUSEUS DE MALLORCA
2020

INTRODUCCIÓ

La Llei de museus de les Illes Balears atorga als consells insulars la major part de les competències en matèria de museus en el seu àmbit territorial. El Consell de Mallorca, en conseqüència, és la institució que reconeix els museus i col·leccions, els inspecciona, vigila el compliment dels deures establerts, gestiona la xarxa insular de museus i elabora el mapa de museus de l'illa.

El primer mapa de museus elaborat pel Consell de Mallorca es realitzà entre els anys 2000 i 2001. En aquella ocasió es va fer un exhaustiu inventari de centres i es documentà la informació a partir de l'ús de les fitxes del Ministerio de Cultura.

Aquella anàlisi visualitzà l'important nombre de centres i a l'hora la precarietat de recursos humans, econòmics i d'infraestructures. Una problemàtica que es veia crònica i que, en part, tenia la causa en el concepte social de museu i l'escassa interrelació social.

La majoria de centres no disposaven d'unes directrius o objectius que marcassin unes temàtiques i línies d'actuació. Eren centres en els quals s'acumulaven objectes de temàtiques diferents que havien entrat en desús, sovint producte de donacions particulars, d'accions d'erudits locals o aficionats i que les administracions acceptaven sense ànim de desenvolupar un programa de gestió.

Aquest marc conceptual explicitava un marcat caràcter immovilista, aliè als nous plantejaments que dècades abans havia iniciat la museologia, superant l'àmbit erudit i cercant l'ús social.

En primer lloc es manifestava la manca de personal tècnic qualificat. Amb aquest greu problema de base no era possible que els centres desenvolupassin un programa museològic seguint els standards conceptuals. En aquest sentit, la immensa majoria no disposaven de programa de difusió ni d'investigació. Fins i tot, eren molts els centres que no disposaven de l'inventari de béns.

Els aspectes econòmics i d'equipaments eren deficientes quan no inexistents. La immensa majoria no disposaven de les essencials mesures de conservació preventiva ni d'equipaments tecnològics per a la protecció i salvaguarda dels béns. En l'aspecte de comunicació, eren molts els centres que no disposaven

de pressupost per desenvolupar un programa d'activitats o per millorar l'exposició permanent.

Les actuacions iniciades pel Consell de Mallorca durant aquests anys es poden concretar en dues línies, la relacionada amb els aspectes jurídics, en l'aplicació de la Llei de museus de les Illes Balears i, en segon lloc, les adreçades a donar suport a les entitats per millorar els centres.

1. Els aspectes jurídics i administratius

La Llei de museus de les Illes Balears va ésser aprovada el 26 de març de 2003 pel Parlament de les Illes Balears. Després de vint anys d'autonomia les Illes Balears es dotaven d'una llei en la qual s'estableixen els àmbits d'actuació. En ella els consells insulars passen a ésser els "màxims responsables i articuladors de la política museística". La llei estableix uns requisits per al reconeixement i fa una distinció entre museu i col·lecció amb requeriments diferenciats. Per altra banda, organitza la gestió en l'àmbit insular en la xarxa de museus.

La Llei de museus suposà un punt d'inflexió ja que establia uns requisits bàsics per a que un centre sigui considerat museu o col·lecció museogràfica. Tot i que la incidència legal ha estat escassa, com més endavant s'exposarà, sí que suposà un revulsiu tècnic, atès que des d'aleshores es disposa d'una eina de degut compliment en la qual es fa requeriment d'uns mínims qualitius.

Aquesta eina jurídica s'ha vist limitada per una redacció a vegades confusa, si més no contradictòria, i per la manca de desplegament del reglament que ha d'acompanyar la llei, sense el qual l'aplicació de la llei, en molts de casos, és inviable. Així, a l'hora d'iniciar el procés de reconeixement i registre de museus i col·leccions era necessària l'aprovació d'un reglament que el vehiculàs. Cal dir que en aquells moments els consells insulars no disposaven de la competència per elaborar reglaments, fins que la reforma de l'estatut d'autonomia del 2007 els atorgà la capacitat reglamentària.

El Consell de Mallorca aprovà l'any 2013 el Reglament de reconeixement i registre de museus i col·leccions museogràfiques, cosa que va permetre el procés de reconèixer els centres que complien amb els requisits marcats per la llei per ésser museu o col·lecció. Actualment són deu els centres que han estat reconeguts.

Coincidint amb el Dia Internacional dels Museus del 2019, el Govern Balear publicà l'aprovació del Decret 38/2019 pel qual s'estableixen els principis

generals i la normativa complementària en matèria de museus i col·leccions museogràfiques de les Illes Balears.

El 2002 el Consell de Mallorca creà la Secció de Museus i Belles Arts per tal de gestionar les competències en matèria de museus. Les primeres línies d'actuació es dirigiren a la formació de personal tècnic i a la convocatòria d'ajudes als centres.

El 2003 s'inicià un programa de visites d'inspecció per tal d'analitzar l'evolució dels centres i de les mesures que prenen per adaptar-se als requisits bàsics establerts per la llei de museus.

2. Actuacions de promoció

A. La formació tècnica es va fer juntament amb la UNED oferint els anys 2002 i 2003 un curs de museologia trimestral de 60 hores. L'any 2004 es deixà de fer el curs i, en el seu lloc, s'organitzaren seminaris de museologia durant els anys 2004 i 2005.

B. Quant a les ajudes econòmiques, s'iniciaren l'any 2003 amb una línia per dotació d'equipaments, tant per a centres privats com públics la qual continua vigent.

Els anys 2009 i 2010 s'oferiren convocatòries d'ajudes per a l'adequació dels centres públics i privats a la Llei de museus. Aquestes ajudes estaven centrades en l'elaboració del pla director del centre i l'elaboració de l'inventari dels béns.

Entre els anys 2011 i 2015 se suspenen les convocatòries de subvencions degut a la crisi econòmica.

El 2016 es reprèn la convocatòria de subvencions d'equipaments per a administracions locals. Aquesta convocatòria continua vigent.

El 2020 s'inicien dues noves convocatòries de subvencions:

. Una línia per al desenvolupament d'activitats culturals als museus en el marc del Dia Internacional dels Museus i de La Tardor als Museus. La convocatòria té una línia per a centres que depenen d'administracions locals i una segona per entitats privades.

. Convocatòria de subvencions per a la digitalització de les fitxes catalogràfiques dels objectes que formen part dels museus i col·leccions de centres de titularitat municipal amb el programa informàtic MuseumPlus.

C. En el camp de la difusió:

. El 2005 es posa en marxa un centre de recursos per tal de poder oferir de manera temporal diferents tipus d'equipaments als centres museístics.

. El 2005 s'inicia la col·lecció Gresol on es publiquen inventaris catalogràfics de col·leccions museogràfiques. Aquestes edicions s'iniciaren amb la idea de promoure la catalogació i estudi dels fons dels museus i difondre'ls. Actualment s'han publicat 7 catàlegs.

. A partir del 2010 el Consell de Mallorca inicia la coordinació de la difusió de les activitats que es realitzen a l'entorn del Dia Internacional dels Museus. Així mateix promou la realització d'activitats en diferents centres.

. A partir del 2014 s'inicia el programa de comunicació *La tardor als museus*, que té per objecte visualitzar els centres museístics i programar activitats coordinades a l'entorn d'una temàtica.

A partir del 2020 la promoció dels esdeveniments del Dia Internacionals dels Museus i La Tardor als Museus passen a ésser vehiculades a través de convocatòria de subvencions.

. El 2017 es va iniciar un nou projecte de difusió dels museus locals de Mallorca i el seus continguts a partir de l'elaboració d'audiovisuals de curta durada. Els objectius d'aquesta eina de difusió són disposar de material audiovisual a l'abast de la societat mallorquina que ofereixi la informació bàsica sobre els museus municipals de Mallorca, així com de les temàtiques que es tracten. Fins a l'actualitat s'han elaborat quatre audiovisuals.

D. Gestió de les col·leccions.

. El 2010 es pren la decisió de forma consensuada amb diferents centres museístics d'implantar el programa informàtic MuseumPlus com a eina de gestió interna dels museus. Fins aleshores la majoria de centres utilitzaven diferents eines informàtiques de caràcter convencional per inventariar i catalogar els béns. Es considerà important oferir una eina de gestió de qualitat i específica de museus. D'aquesta manera es disposa d'un programa que permet una homogeneïtat de gestió i que facilita la coordinació entre centres.

Actualment són dotze els centres en què el Consell de Mallorca ha facilitat l'ús d'aquest programa.

A les iniciatives del Consell de Mallorca cal afegir les iniciatives empreses per altres administracions públiques i centres universitaris. Hem de destacar l'oferta de màsters i assignatures de museologia en els estudis universitaris.

Totes aquestes mesures han canviat substancialment el panorama de la museologia i la museografia en el nostre àmbit territorial. És per això que considerarem necessari procedir a una nova anàlisi i així disposar d'un estat de la qüestió a partir del qual programar les polítiques futures.

El model de fitxa per a la recollida de dades

Per a l'elaboració del mapa de museus s'ha adoptat la fitxa utilitzada per la Generalitat de Catalunya elaborada per l'empresa Stoa i que, molt amablement, aquesta empresa ens va facilitar. Aquesta fitxa analitzava els següents camps,

O. Dades Generals

1. característiques del museu

- Característiques generals

- Temàtiques de les col·leccions

- Personal

- Usos i visitants

2. Accessibilitat i confort

- Ambient exterior

- Serveis d'atenció al públic

- Accés físic adaptat dels espais públics

- Accés físic a l'exposició permanent

- Accés de col·lectius amb discapacitat a l'exposició permanent

- Accés idiomes

- Recursos museogràfics

3. Vigilància

- Tipus de vigilància

- Sistemes d'emergències

4. Eficiència energètica

- Sostenibilitat i responsabilitat

- Sistemes d'il·luminació dels espais de l'exposició permanent

- Sistemes de climatització

- Consums

5. Implementació de noves tecnologies i recursos TIC

- Web
- Xarxes socials
- Implementació de noves tecnologies
- 6. Conservació preventiva
  - Sistemes de control ambiental
  - Dades de temperatura/humitat relativa i mecanismes de correcció
  - Prevenició i control de plagues
  - Protocols
- 7. Museografia
  - Dades generals
  - Col·lecció
  - Dispositius museogràfics
- 8. Didàctica de l'exposició permanent
- 9. Comunicació
  - Estratègia comunicativa i execució
  - Estudis de públic
  - Recursos de fidelització i captació de públics
- 10. Observacions addicionals

Es va fer una implementació de la fitxa per tal d'analitzar aspectes adaptats a les necessitats del nostre panorama museístic, que atenen els següents camps,

- Titularitat del centre
- Pla director
- Idoneïtat de les infraestructures
  - Àrees del museu
- Pressupost
  - Recursos econòmics, inversions i necessitats
- Documentació
  - Programa informàtic
  - Mitjana ingressos anuals
- Investigació
  - Programes
  - Mitjans humans i econòmics

Els museus i les col·leccions museogràfiques de Mallorca

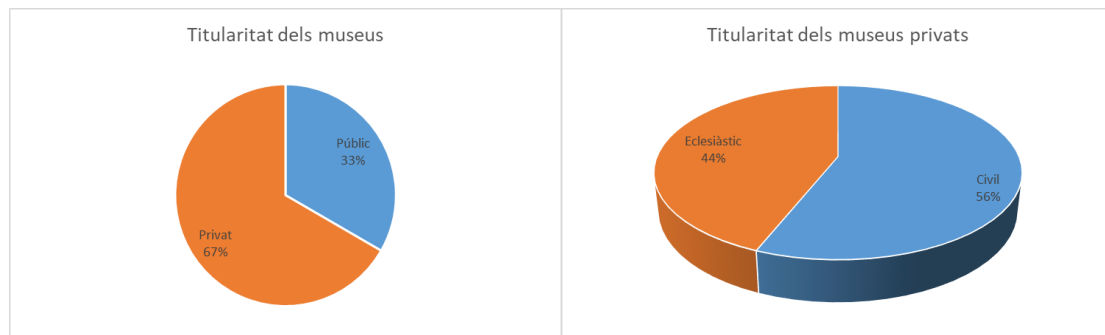
La fitxa per a l'elaboració del mapa de museus ha estat emplenada per un total de 65 centres. S'han tengut en compte aquells centres que faciliten la visita pública amb horari de visita establerta o concertada. No ha estat possible disposar de la informació d'altres vuit centres* per circumstàncies diverses.

És important indicar que els percentatges de cada una de les dades estadístiques s'ha fet sobre els centres que han respost al punt del qüestionari que es tracta.

* Torre de Portopí, Museu Parroquial de Deià, Museu d'Art Contemporani de Valldemossa, Museu Parroquial de Sant Llorenç, Can Prunera, Palau del Rei Saç, cel·les prioral, farmàcia i impremta Guasp de la Cartoixa de Valldemossa.

La titularitat dels centres

L'anàlisi de la titularitat palesa que una tercera part dels centres són de titularitat pública i les dues terceres parts són centres privats. D'aquests en destaquen 18 eclesiàstics 27,69% del total, la majoria dels quals són centres parroquials i conventuals. Aquesta dada és destacable atès que incidirà en les estadístiques del conjunt, ja que són centres amb escassos recursos en tots els àmbits.

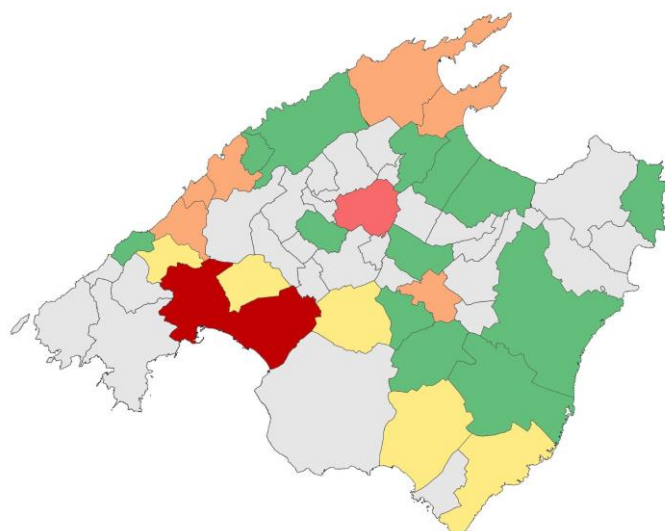
La distribució territorial

El 27,69% dels centres es troben ubicats a la ciutat de Palma. A aquesta dada hem d'afegir que els centres més importants per volum i qualitat de les col·leccions i de les instal·lacions estan ubicats al centre de Palma. Per altra banda, del total de 53 municipis de Mallorca 26 tenen algun tipus de centre museístic. A través del mapa de calor es pot visualitzar com es distribueixen en el territori.

La ubicació territorial del centre

Alcúdia	3
Algaida	2
Binissalem	1
Bunyola	1
Campos	2
Capdepera	1
Deià	3
Escorca	1
Esporles	2
Felanitx	1
Fornalutx	1
Inca	4
Manacor	1
Marratxi	2
Montuïri	1
Muro	1
Palma	19
Petra	1
Pollença	3

Porreres	1
Sa Pobla	1
Sant Joan	3
Santa Margalida	1
Santanyí	2
Sineu	1
Sóller	3
Valldemossa	3

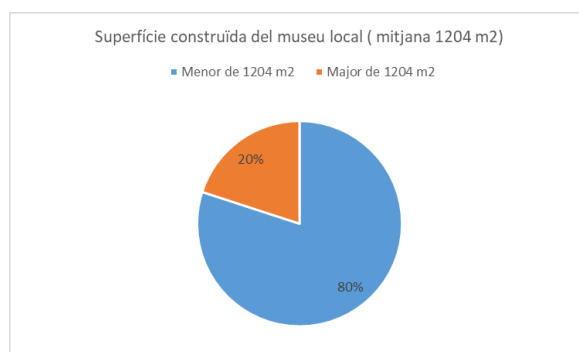
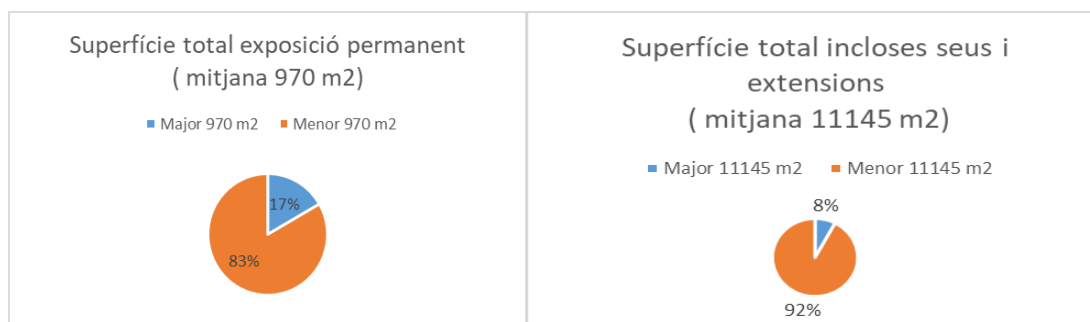

Característiques arquitectòniques dels centres

Com a dada estadística podem indicar que la superfície mitjana construïda del global dels 65 centres és de 1.204m², si bé és destacable que el 80% dels centres gaudeixen d'un espai construït inferior a aquesta xifra. Aquest desajustament és degut a que hi ha centres que tenen amples espais exteriors amb exposició d'escultures o altres objectes.

Altra dada destacable fa referència als espais dedicats a exposició permanent. Aquí la mitjana és de 970m², tot i que el 82% dels centres ofereixen una exposició permanent de menors dimensions. Aprofundint en aquesta dada podem indicar que més de la meitat dels centres (38) tenen un espai expositiu menor a 500m². Cosa que ens indica que es tracten de petits centres, amb poques sales i circuit expositiu breu. Són freqüents les limitacions d'espais que creen problemes en els temes plantejats i en l'ampliació dels espais expositius, tant permanents com temporals i d'àrees per activitats.

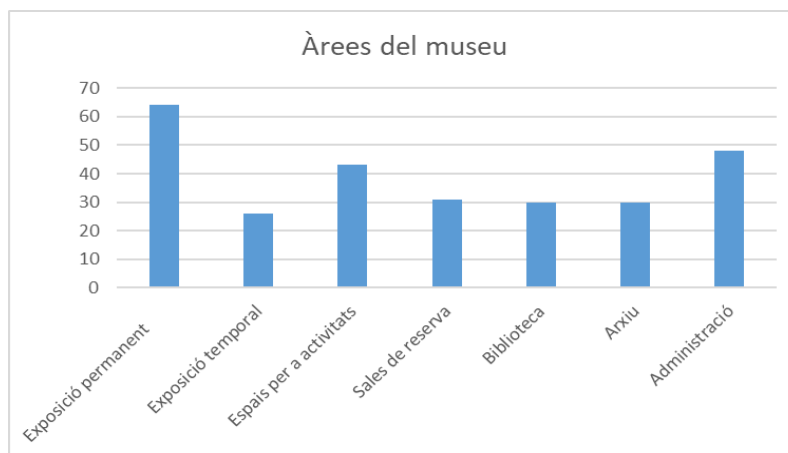
Quant a les característiques dels immobles comprovam que el 52% dels centres ocupen edificis històrics. Aquesta dada ens indica que les necessitats museogràfiques s'han d'adaptar a una configuració existent. Generalment aquest fet té una incidència negativa en qüestions com les condicions ambientals i de conservació dels béns; l'accessibilitat, especialment en qüestió de barreres arquitectòniques i en l'adequació dels espais expositius, així com en la disponibilitat d'espais suficients de magatzem i circulació d'obres, biblioteca, arxiu i espais d'usos interns.

En conseqüència, la dedicació d'edificis històrics a usos museogràfics implica una sèrie de condicionants, sovint mals de resoldre, que incideixen en la gestió diària del centre.

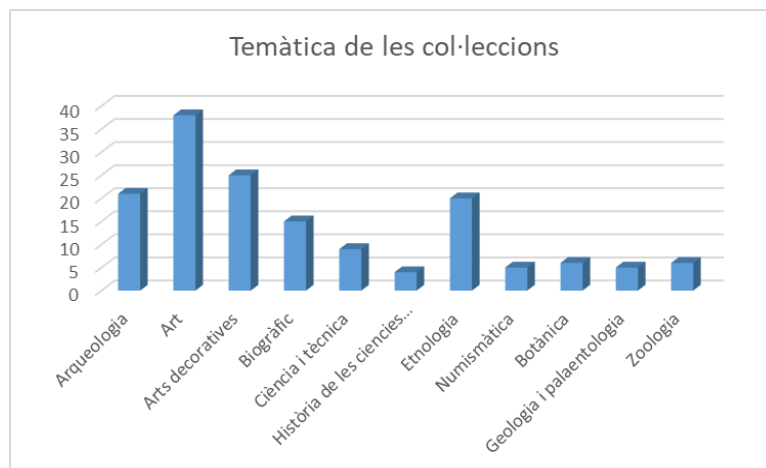
Aquestes dades genèriques tenen incidència en la disponibilitat d'àrees per a diferents usos. Així, hi ha 26 centres que disposen d'espais per a exposicions temporals (40%). Aquesta dada és indicativa de la dinamització que es fa del centre, la majoria dels quals es limiten a mostrar una col·lecció de forma permanent. Juntament a aquesta dada es pot avaluar la disponibilitat d'espai per realitzar activitats. En aquest cas la xifra augmenta a 44 centres (67,69%), si bé no podem avaluar l'ús i la freqüència de les activitats (Annex 1, pàg. 7-12).

Consideram interessant la informació sobre la disponibilitat de sales de reserva. En aquest cas 32 centres en disposen (49,23%). Per la qual cosa podem intuir que poc més de la meitat dels centres tenen el total de la col·lecció exposada. També hem avaluat la disponibilitat de biblioteca i arxiu. En ambdós casos hi ha 31 centres que en disposen (47,69%). Mentre que els centres que gaudeixen d'una àrea per administració és de 49 (75,38%).

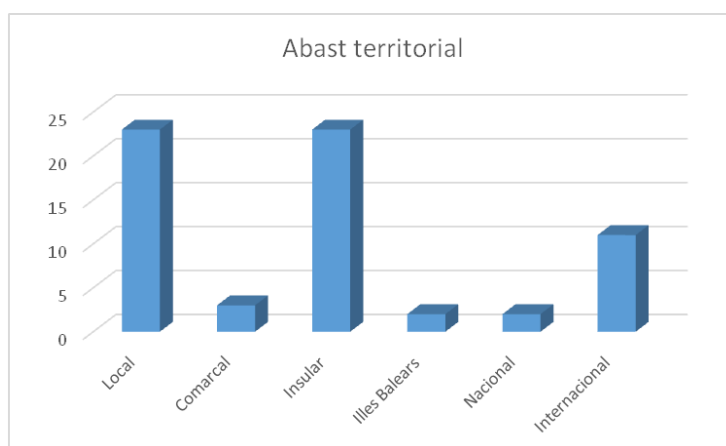

Les temàtiques de les col·leccions

Per a la classificació temàtica de les col·leccions s'ha seguit la proposta de l'ICOM que estableix 11 matèries. D'acord amb les dades recollides, 21 centres es dediquen a una sola temàtica, mentre que els altres 45 tracten dues o més temàtiques. Com es pot veure a la gràfica la temàtica més freqüent és l'art amb 38 col·leccions, seguida d'arts decoratives (25), arqueologia (21) i etnologia (20). En aquesta qüestió s'observa la important incidència dels centres religiosos amb col·leccions d'art sacre i arts decoratives. Veure annex 1, pàg. 13-17.

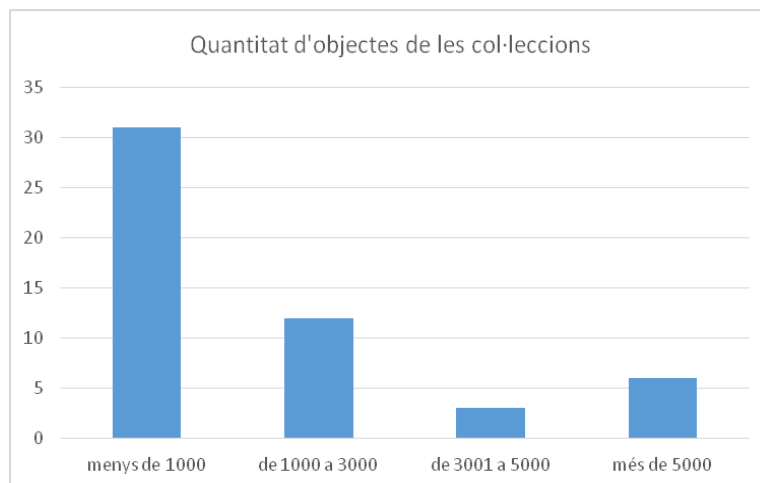

També hem analitzat l'abast de les temàtiques classificant-les en sis graus, des de la temàtica exclusivament local a aquells centres que tracten una temàtica d'abast internacional. La gran majoria tracten temes de caràcter local i insular, mentre que 14 superen l'àmbit insular. Veure annex 1, pàg. 18-21)

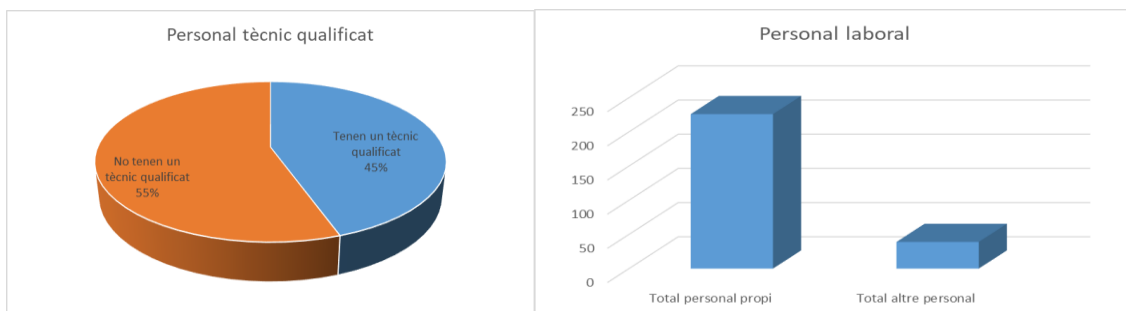
Volum de les col·leccions

Aquesta anàlisi s'ha fet a partir dels 52 centres que han aportat la informació. En percentatges sobre els objectes estimats, el 59,61% (31) tenen unes col·leccions compostes per menys de 1.001 objectes, el 23,07% (12) tenen entre 1.001 i 3.000 objectes, el 5,76% (3) tenen entre 3.001 i 5.000 objectes i l'11,53% (6) més de 5.000 objectes. Veure annex 1, pàg. 85-87.

Recursos humans dels centres

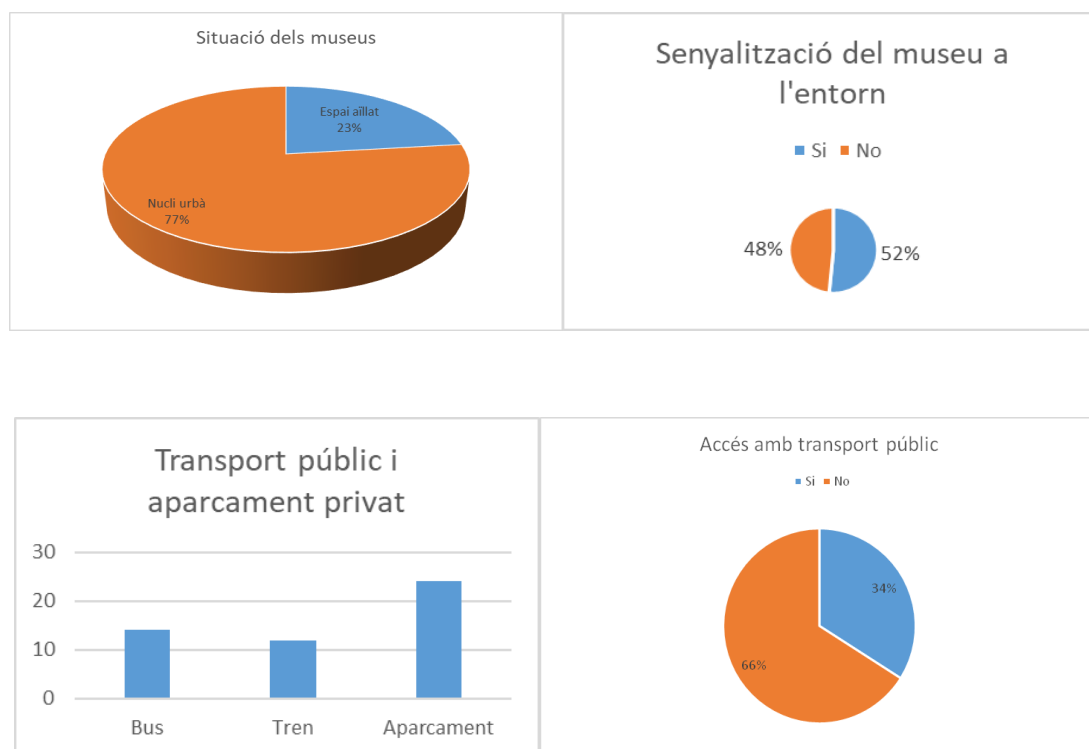
En la qüestió dels recursos humans interessa especialment avaluar si els centres disposen d'una persona tècnica qualificada per a la gestió de les col·leccions, la investigació i la dinamització. La quantificació ens facilita la dada que el 45% dels centres està gestionat per una persona qualificada, mentre que la resta no disposa de personal tècnic. Cal observar que són moltes les col·leccions que es limiten a oferir una exposició ordenada d'una col·lecció i un horari públic de visita. Requisits compatibles amb una col·lecció, si bé la manca de personal tècnic limita substancialment les funcions i els objectius del centre. Veure annex 1, pàg. 22-27.

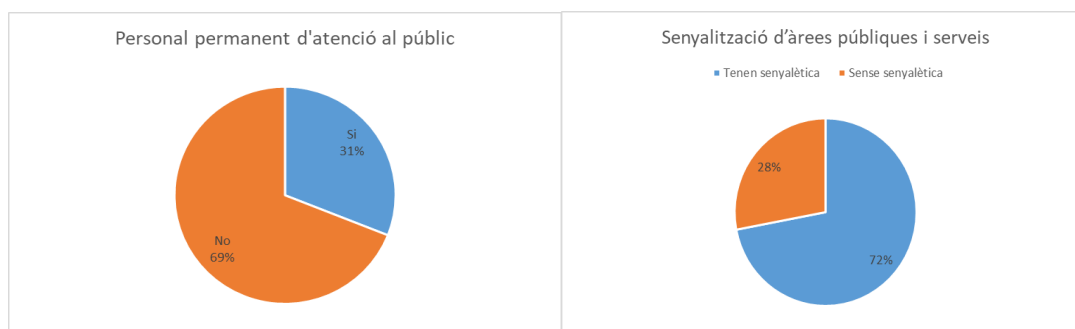
Una altra dada a tenir en compte és que hi ha centres que disposen d'alguna persona qualificada però a temps parcial. Aquesta situació laboral limita el desplegament de les funcions. Si a aquesta dada li afegim que el 55% dels centres no disposa de personal tècnic palesa, al nostre mode de veure, una situació preocupant. L'absència d'una persona qualificada no només aboca la gestió de les col·leccions a una posició d'estancament sinó que també pot afectar a la conservació de les col·leccions, en no desplegar-se un programa de conservació preventiva i de control periòdic dels objectes.

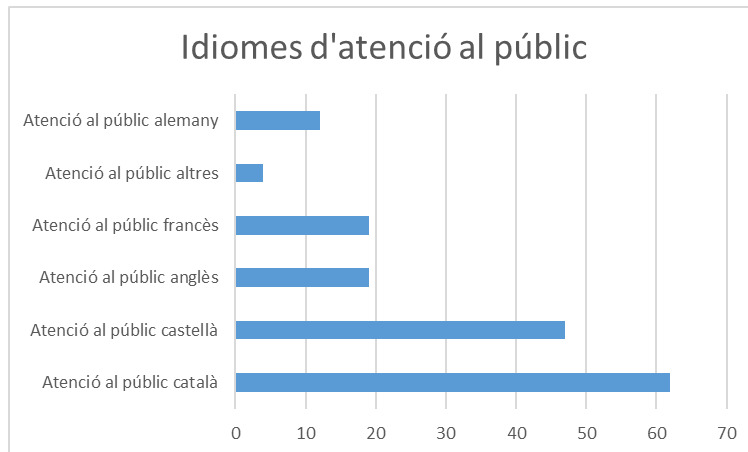
Accessibilitat i confort

En aquest apartat diferenciam els aspectes de caràcter exterior i els serveis que s'ofereixen a l'interior de les instal·lacions. Pel que fa a l'accessibilitat exterior comprovam que la major part dels centres (50) estan ubicats en un nucli urbà i 15 estan a foravila. 34 centres disposen de senyalització externa que permet la localització. Així mateix, es constata que l'accés amb transport públic és deficient. Veure annex 1, pàg. 28-30.

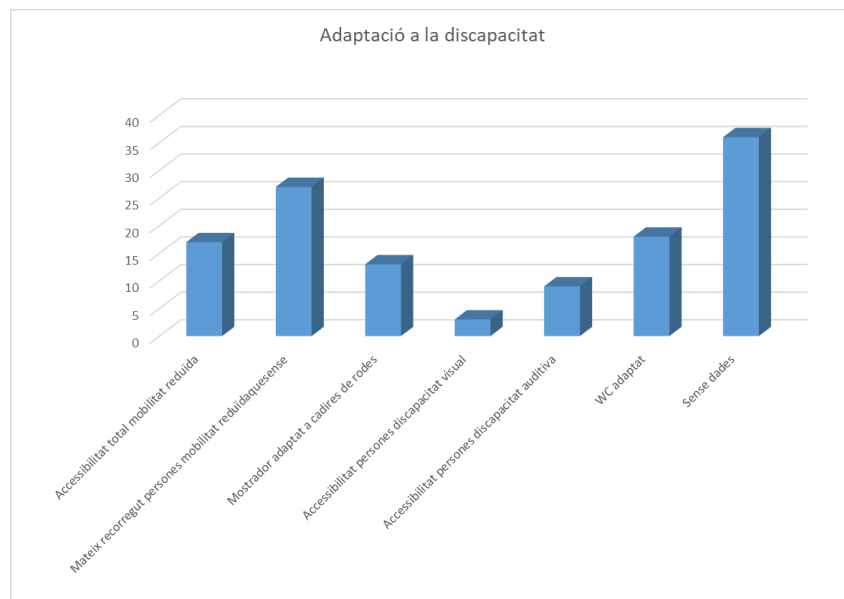

Quant als serveis interns indicar que 19 centres faciliten el moviment intern amb la senyalització de les àrees i els serveis. Per altra banda, 21 centres disposen de servei d'atenció al públic essencialment en català i castellà i entorn a vint centres, no necessàriament coincidents, ofereixen atenció en anglès, francès i alemany. Veure annex 1, pàg. 31-33.

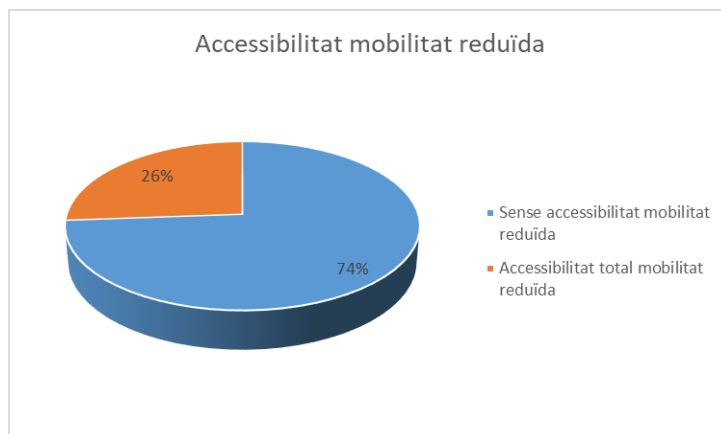

Quant a l'adaptació de les instal·lacions a persones amb diferents tipus de discapacitat, hem d'indicar primerament que hi ha un nombre important de centres que no han aportat dades, cosa que pot indicar que és un tema que no ha estat tractat. Per altra banda, es comprova una greu mancança en totes les variants, especialment a l'accessibilitat de persones amb discapacitat visual i auditiva. Veure annex 1, pàg. 34-38.

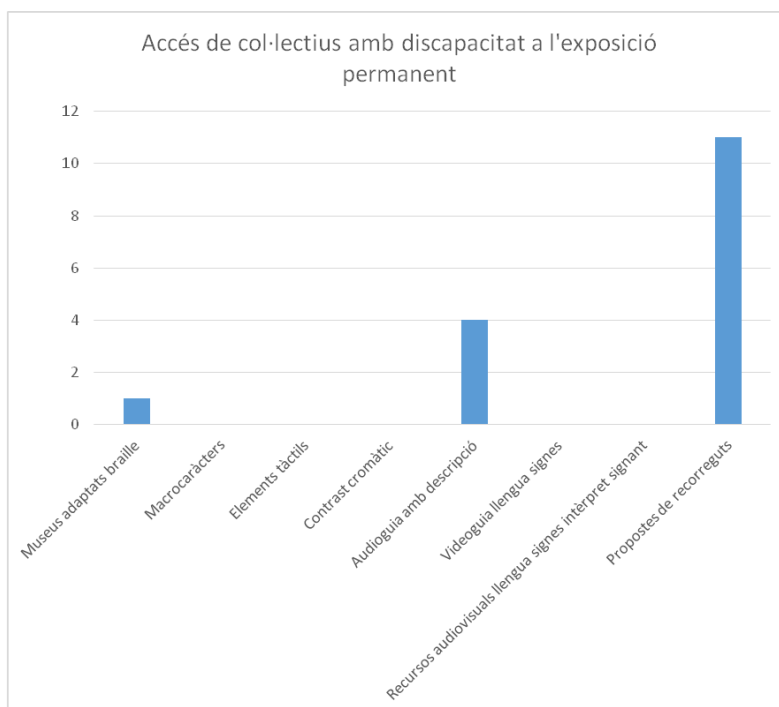

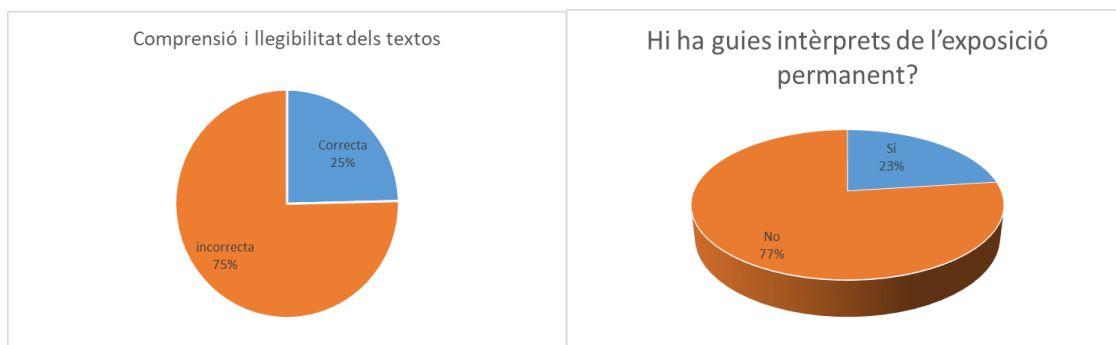
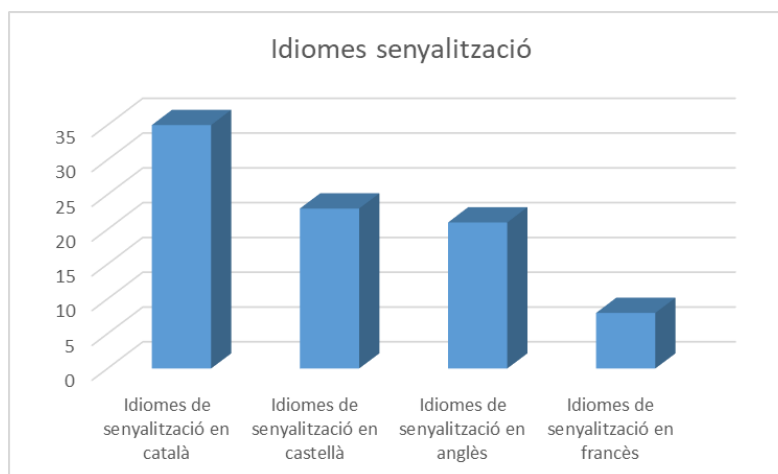
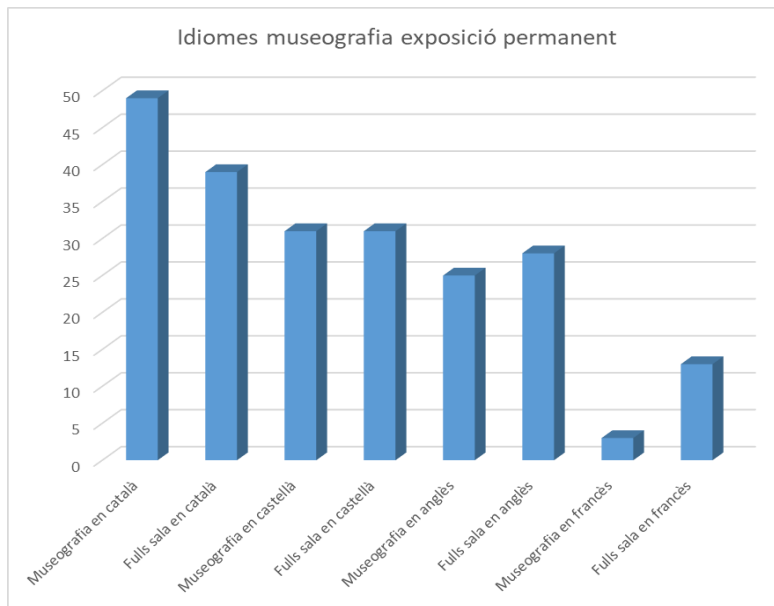
L'accés a la informació per a persones amb algun tipus de discapacitat emprant diferents recursos (braille, elements tàctils, macro caràcters, audioguia amb descripció, videoguia amb llengua de signes, etc.) és gairebé inexistent, posant-se de manifest l'escàs tractament que es fa a aquest col·lectiu d'usuaris. El Museu d'Història de la Ciutat (Bellver) és l'únic que disposa de textos en braille. El Caixa Fòrum, la Casa-museu Llorenç Villalonga, el Museu d'Història de la Ciutat (Bellver) i el Museu Sa Bassa Blanca ofereixen el recorregut amb audioguies amb descripció.

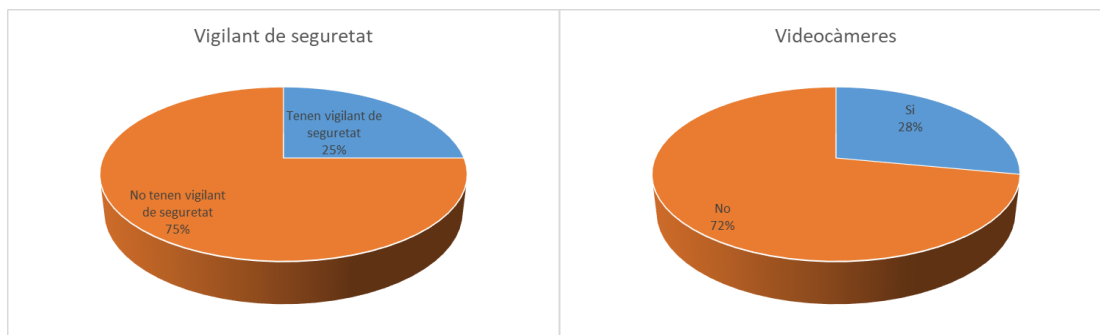
Els textos utilitzats en la museografia són bàsicament el català, el castellà i l'anglès, la informació museogràfica amb altres idiomes s'atén, en el seu cas, mitjançant fulls de sala. Es constata doncs que cap idioma assoleix el 100% d'ús. 50 centres ofereixen les explicacions de les sales d'exposicions en català i en 30 casos s'utilitza el castellà, molt similar a l'ús de l'anglès. Si entrem a analitzar la qualitat dels textos observem que el 75% tenen una comprensió i llegibilitat incorrecta. Així mateix, hi ha un 23% dels centres que ofereixen guies intèrprets de l'exposició permanent. Veure annex 1, pàg. 39-47.

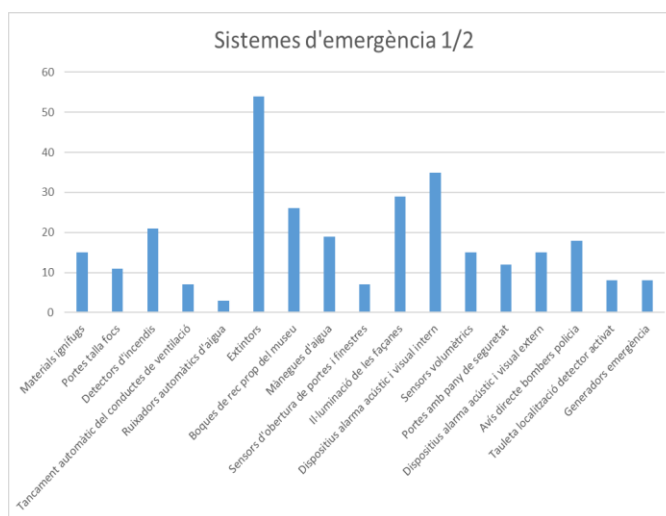
Vigilància

En aquest apartat hem analitzat dos aspectes, la vigilància amb personal de seguretat i la vigilància mitjançant videocàmeres. Primerament, hem d'indicar que el 44,61% del centres tenen algun d'aquests dos tipus de vigilància. Així, el 25% dels museus tenen vigilància de seguretat i el 28% té videocàmeres. Veure annex 1, pàg. 48-49.

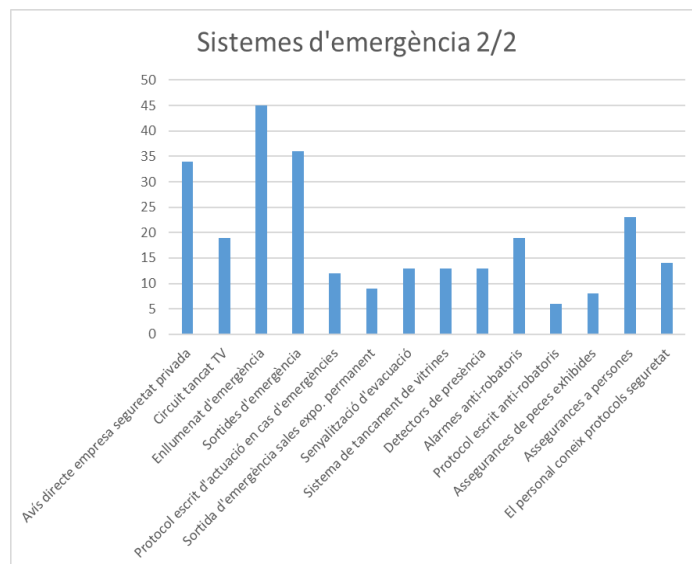

Emergències

L'anàlisi de la dotació per a emergències contra incendis consta de 9 equipaments. Els més utilitzats són els extintors, dels qual 55 centres estan dotats. 27 centres disposen de boques de rec a prop del museu, mentre que la disponibilitat de mànigues d'aigua baixa a 20 centres. 22 centres disposen de detectors d'incendis. 16 centres utilitzen materials ignífugs per a la salvaguarda de les col·leccions i 11 centres tenen instal·lades portes tallafocs. Altres equipaments són utilitzats en pocs centres, com són els tancaments automàtics dels conductes de ventilació (7), els sensors d'obertures de portes i finestres (7) i els ruixadors automàtics d'aigua (3).

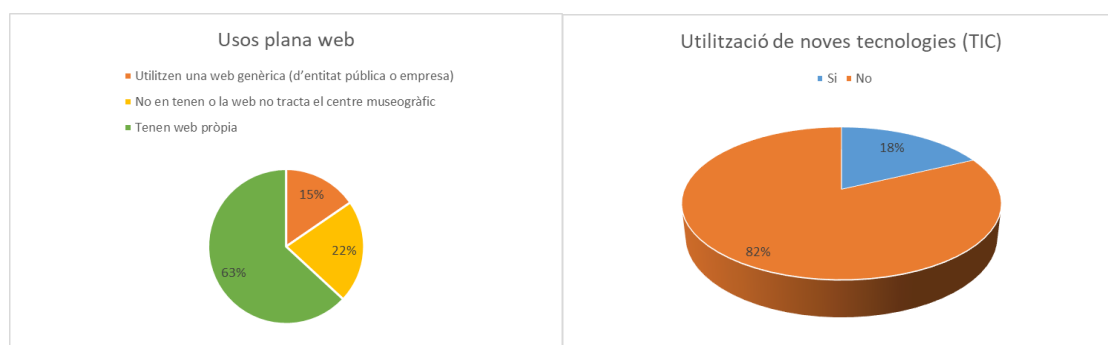
Altres tipus d'instal·lacions són els enllumenats d'emergència dels quals en disposen 46 centres. 34 centres estan connectats a una central d'alarmes d'una empresa contractada, 19 disposen de circuit tancat de televisió i la mateixa xifra de centres estan connectats al servei de bombers i policia. 16 centres tenen instal·lat un dispositiu d'alarma acústica i visual a l'exterior de l'edifici. 12 tenen les portes amb pany de seguretat. 8 centres disposen de generador d'emergència i 8 tenen una tauleta de localització amb detector activat. Veure annex 1, pàg. 50-60.

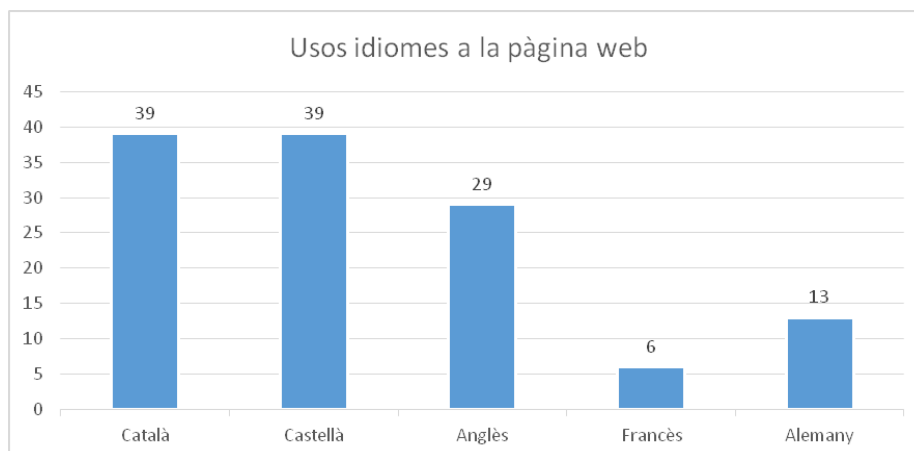
Quant a les sortides d'emergència hi ha 37 centres que en disposen, tot i que la sortida d'emergència a les sales d'exposició permanent es redueix a 10 centres. La senyalització de l'evacuació està indicada en 14 centres. 19 centres tenen instal·lat una alarma anti-robatoris i 6 disposen d'un protocol escrit anti-robatoris. 13 disposen de detectors de presència i 8 tenen un sistema de tancament de les vitrines. Pel que fa a les assegurances, 23 centres tenen una assegurança per a les persones i 8 per als objectes exhibits.

Implementació de noves tecnologies i recursos TIC

Sobre l'ús de pàgina web observam que el 61,53% dels centres disposen de web pròpia (40). El 15% dels centres difonen el centre museístic a través de la web genèrica de l'entitat a la que pertanyen (10), com pot ser l'ajuntament o un altre centre de gestió de què en depèn. Finalment, 15 centres no tenen web (23%). Tretze corresponen a convents i parròquies que tenen una exposició permanent amb objectes artístics de caràcter religiós. De fet només tres centres religiosos disposen de web: el Museu Capitular de la Seu, el Museu Bíblic i el Museu d'Art Sacre. Dos centres de gestió civil no tenen web, el Casal de Cultura de Sóller i el Museu Sant Juníper Serra. Veure annex 1, pàg. 61-67.

Idiomes de la pàgina web: (sobre un total de 44 centres que han aportat dades),

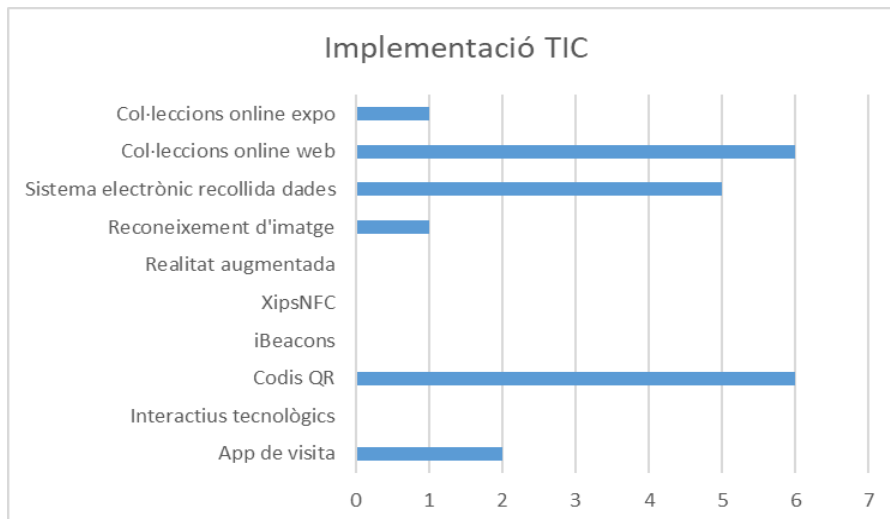
D'aquesta manera podem comprovar com no tots els centres utilitzen els dos idiomes oficials i que el tercer idioma més utilitzat és l'anglès.

La gran majoria de webs ofereixen una informació més o menys completa del centre (ubicació, horaris, tarifa, història del centre, les col·leccions, programes de difusió, publicacions, imatges estàtiques, contacte, etc.). Majoritàriament les webs són estàtiques i aporten les dades bàsiques esmentades i unes poques incorporen audios i audiovisuals sobre els continguts.

5 centres disposen de consulta online de les col·leccions (Es Baluard, Fundació Miró Mallorca, Museu de Mallorca, Museu Etnològic de Muro, Museu Sa Bassa Blanca).

No trobam cap web que ofereixi la visita virtual a l'exposició.

Quant a l'ús d'altres tecnologies, 6 centres fan ús de codis QR (Caixa Fòrum, Can Xoroi, Fundació Martí Vicens, Museu de la Mar de Sóller, Museu d'Història de la Ciutat, Museu Sa Bassa Blanca), 5 disposen de sistema electrònic de recollida de dades (Caixa Fòrum, Es Baluard, Fundació Miró Mallorca, Museu de Mallorca, Museu Etnològic de Muro, Museu Sa Bassa Blanca). Finalment, 2 disposen d'app de visita (Casa-Museu Llorenç Villalonga, Museu d'Història de la Ciutat).

Xarxes socials

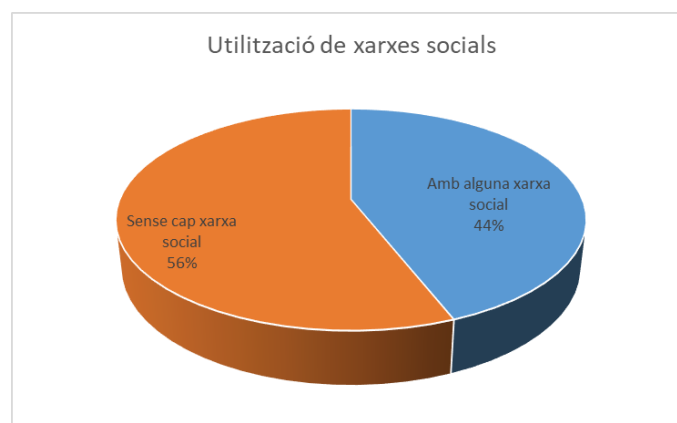
El 44,61% utilitza algun tipus de xarxa social.

Facebook 29 centres = 44,61%

Instagram 19 centres = 29,23%

Twitter 17 centres = 26,15 %

Youtube 9 centres = 13,84%

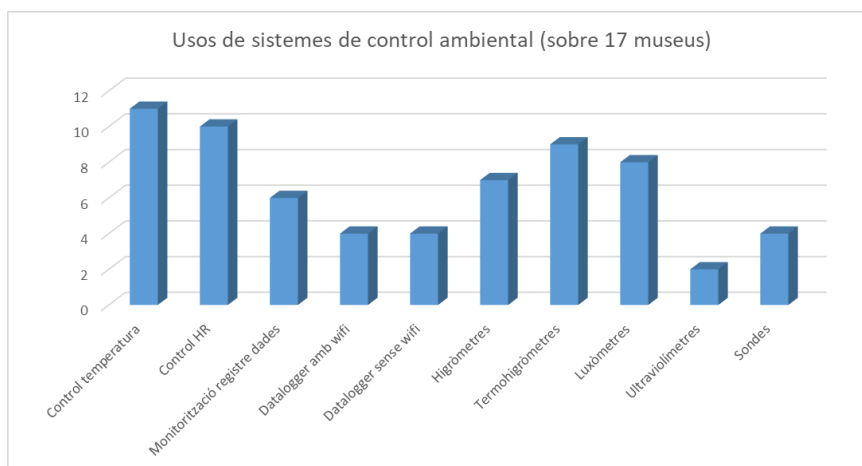
Sobre el nombre de seguidos a les xarxes socials cal fer alguna puntualització. Com es pot veure a la graella (annex 1, pàg. 68-69) destaca el Caixa Fòrum amb unes dades que sobresurten significativament de la resta. Segurament això és degut a què la informació aportada correspon al global dels centres Caixa Fòrum i no se faciliten les dades específiques del centre de Palma. Veure annex 1, pàg. 68-69.

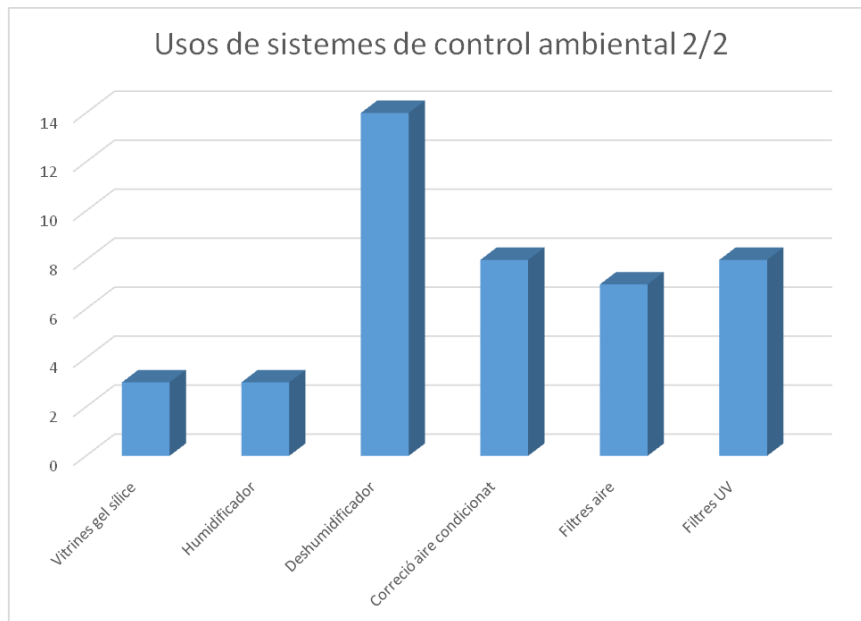
Les xarxes socials amb més usuaris són Twitter i Facebook seguides a molta distància per Instagram i finalment YouTube amb un ús testimonial.

El centre amb major nombre d'usuaris és Es Baluard (16.647 de Twitter i 13.590 a Facebook), seguit pel Museu Capitular de la Seu, el Museu d'Història de la Ciutat (Bellver), la Fundació Miró Mallorca i el Museu de Mallorca (veure annex 1, tema 10 xarxes socials, pàg. 68-69).

Conservació preventiva

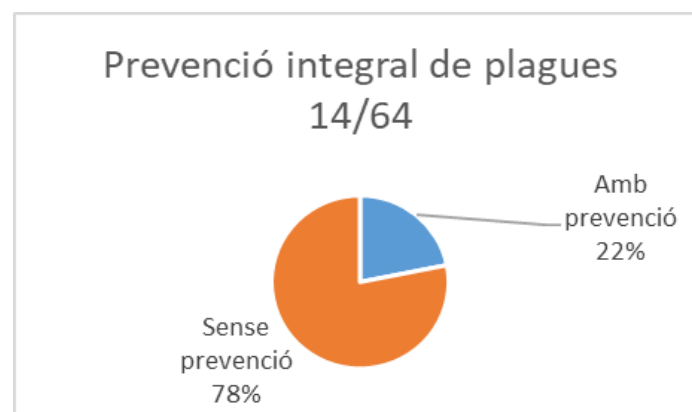
La conservació és la funció essencial dels museus i les mesures que utilitzen per procurar la bona conservació dels objectes és el referent de qualitat d'aquest aspecte de la gestió dels centres. No obstant això, només han respost aquest apartat 17 centres, la qual cosa indica els escassos recursos que es dediquen a la conservació de les col·leccions. En 11 centres es realitza un control de la temperatura i en 10 es controla la humitat relativa. En 6 centres es disposa de les dades monitoritzades. Els aparells utilitzats són, 4 centres utilitzen sondes, 4 centres tenen datalogger sense wifi i altres 4 amb wifi, 7 centres utilitzen higròmetres i 9 termohigròmetres. Quant al control de la llum, 8 centres disposen de luxòmetres i 2 ultraviolímetres.

Pel que fa als aparells de correcció ambiental, 3 centres utilitzen gel de sílice a les vitrines, 3 centres tenen humidificadors i 15 deshumidificadors, 9 centres disposen de sistema de climatització, 8 tenen filtres d'aire i altres 8 tenen filtres d'UV.

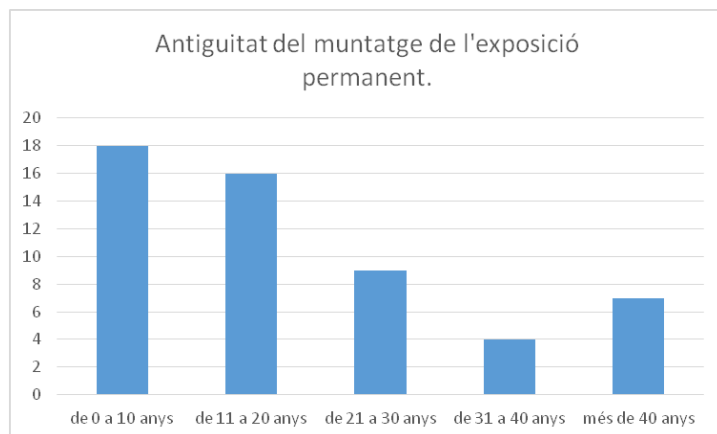
En l'apartat de prevenció de plagues, 33 centres realitzen algun tipus de control. 14 centres prenen mesures preventives per evitar les plagues i 17 centres realitzen inspeccions periòdiques. Finalment, 16 centres adopten mesures correctives de les plagues. Veure annex 1, pàg. 70-77.

Dades sobre la museografia

Hem volgut saber l'antiguitat del muntatge de l'exposició permanent, qüestió que ha estat contestada per 54 centres. Com es pot veure al gràfic, al 63% dels centres la museografia de l'exposició és inferior a 20 anys. També s'observa que hi ha centres que gairebé no han fet millores des de la data d'inauguració. Veure annex 1, pàg. 77-84.

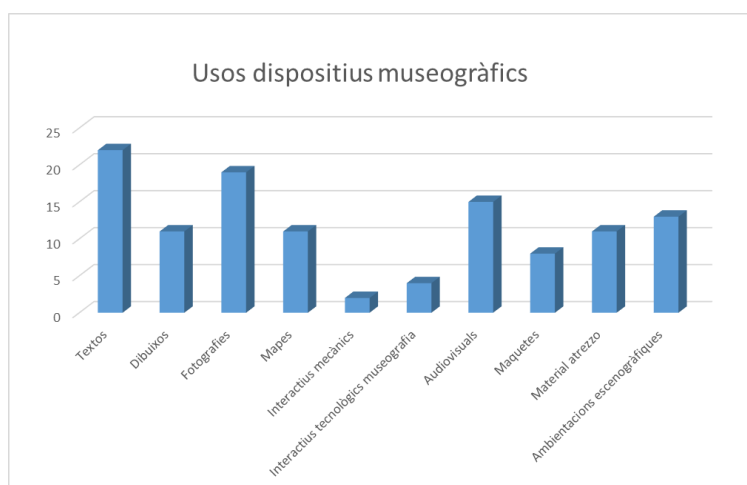

Sobre la gestió i manipulació dels objectes, 6 centres disposen d'un protocol de manipulació dels objectes i 12 centres tenen un protocol per al préstec d'objectes.

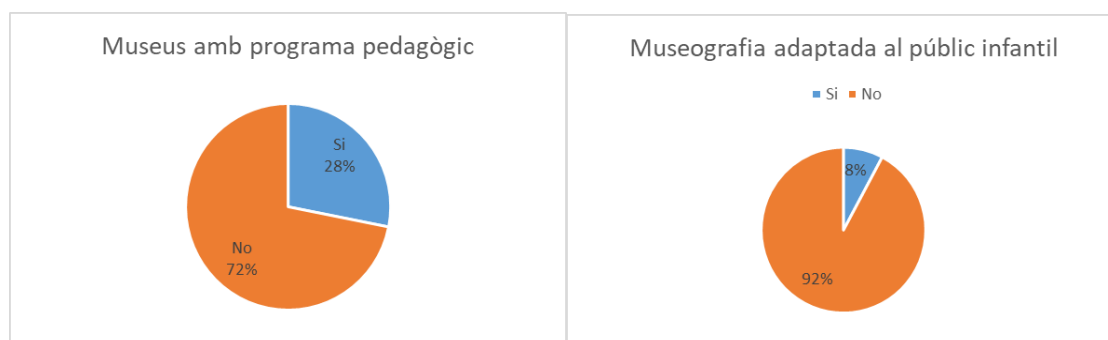

L'apartat dels recursos utilitzats en la museografia és respost per 27 centres. 22 utilitzen textos en el recorregut, 19 implementen la museografia amb fotografies i 11 utilitzen dibuixos. 11 incorporen mapes, 8 maquetes i 11 material d'atrezzo. 15 centres incorporen audiovisuals, 2 tenen interactius mecànics i 4 interactius tecnològics.

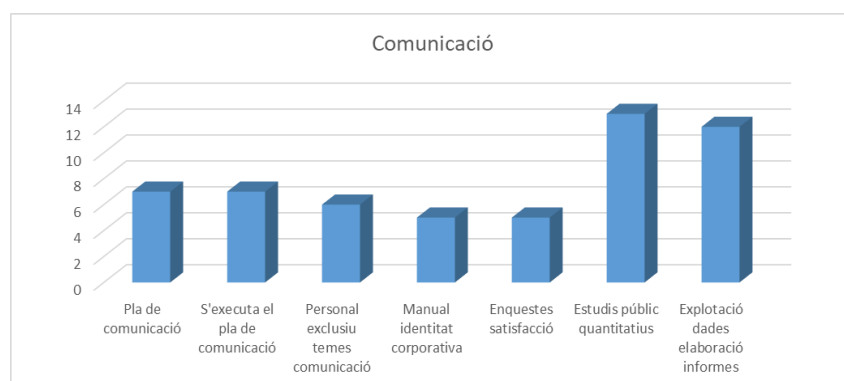
Pel que fa a la didàctica de l'exposició permanent cal dir que han respost aquest apartat 10 centres. Aquests centres ofereixen un programa pedagògic

per a escolars, 8 tenen recursos didàctics per a públic infantil i 6 tenen la museografia adaptada al públic infantil. Finalment, 3 centres utilitzen programes pedagògics proveïts per empreses externes.

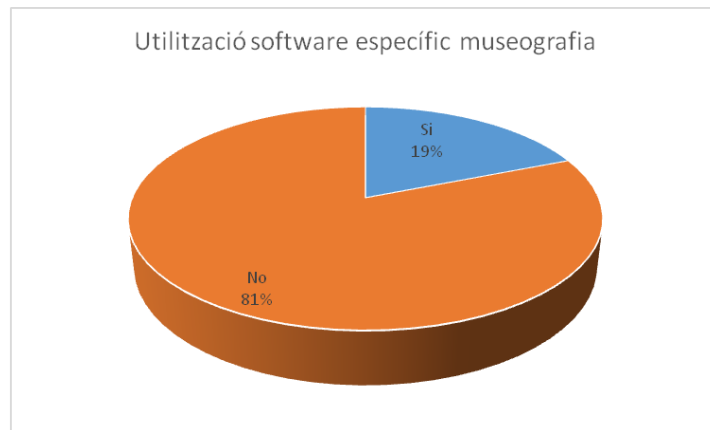
Comunicació

Aquest apartat ha estat contestat per 17 centres, per la qual cosa es pot deduir que els 48 centres que no han contestat no tracten aquest tema. 13 centres fan estudis de públic, 7 disposen d'un pla de comunicació i 5 elaboren enquestes de satisfacció. Veure annex 1, pàg. 89-90.

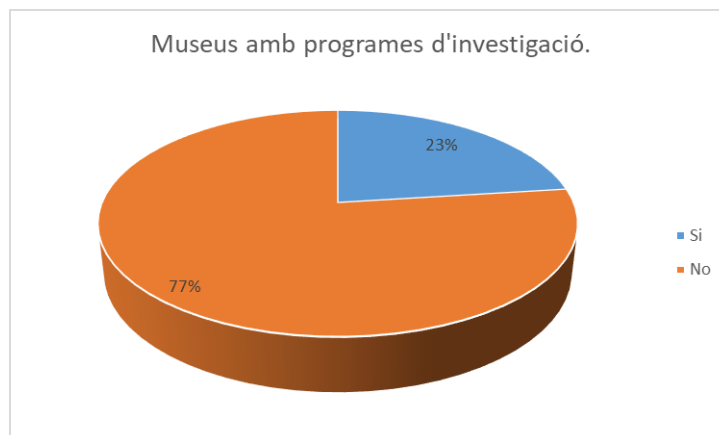
Software específic de gestió de les col·leccions

Catorze centres gestionen les col·leccions amb un programa específic de museus. El programa més utilitzat és MuseumPlus. El programa ELYSIA, específic per a col·leccions de ciències naturals, és utilitzat pel l'IMEDEA. El programa DOMUS, creat pel Ministerio de Cultura, és utilitzat pel Museu de Mallorca i el programa MILES, utilitzat pel museus de l'exèrcit, és emprat pel Museu Històric-militar Castell de Sant Carles. 19 centres utilitzen programes convencionals tipus Office o Accés. Els altres 22 centres no utilitzen cap tipus de programa informàtica per a gestió de les col·leccions. Veure annex 1, pàg. 91-93.

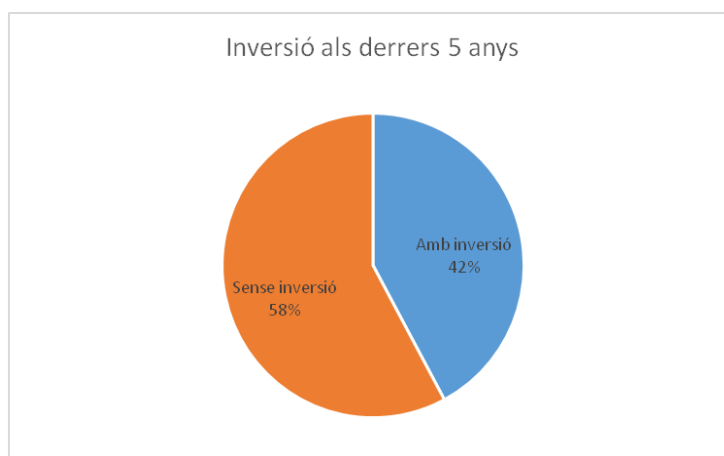
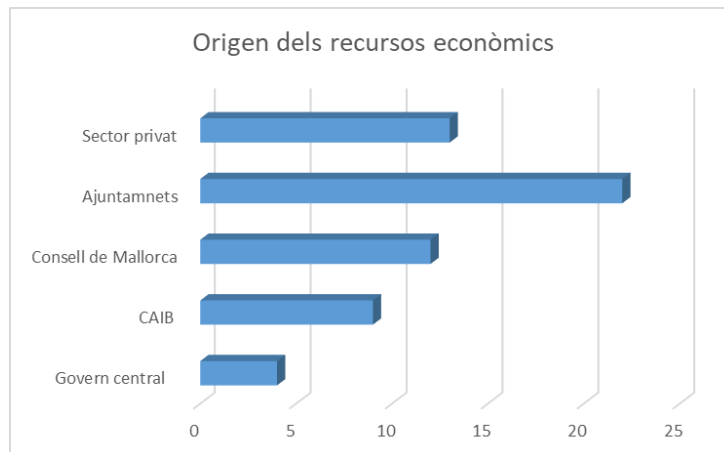
Programa d'investigació

Dels 65 centres 15 afirmen desenvolupar algun programa d'investigació sobre les col·leccions.

Recursos econòmics

Aquest apartat analitza la provinença dels recursos econòmics. 52 centres informen que inverteixen recursos econòmics propis. 24 centres reben algun tipus de recurs econòmic extern. 6 reben recursos per part del Govern Balear, 12 del Consell de Mallorca, 22 del seu ajuntament i 13 del sector privat. És rellevant la dada que un 58% dels centres no han fet cap tipus d'inversió durant els darrers 5 anys. Veure annex 1, pàg. 94-97.

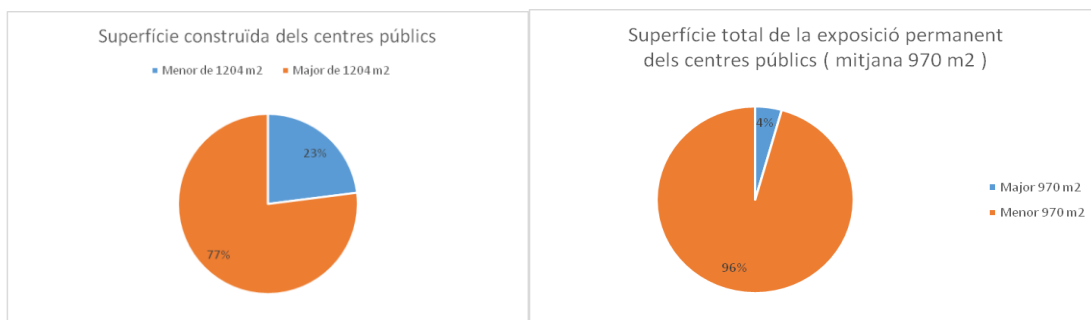

Els centres museístics de les administracions públiques

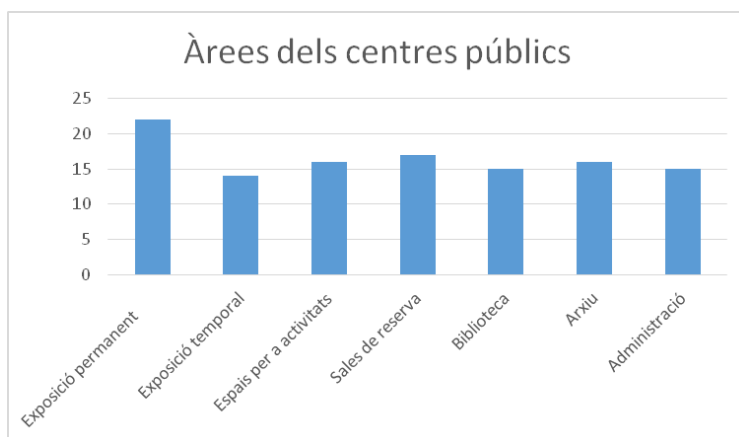
Aquestes dades canvien si analitzam exclusivament els centres museístics dependents de les administracions públiques, de tal manera que les conclusions d'alguns apartats canvien sensiblement.

Característiques arquitectòniques dels centres públic

El 77% dels centres tenen una superfície construïda superior a 1204m² i el 96% dels centres tenen una exposició permanent inferior a 970 m². La primera d'aquestes dades és significativament diferent al conjunt de centres. Els centres públics disposen de major volum constructiu que és utilitzat, com es veu a la gràfica d'usos, per a espais dedicats a exposicions temporals, biblioteca, arxiu i administració, funcions que en el global són menys ateses.

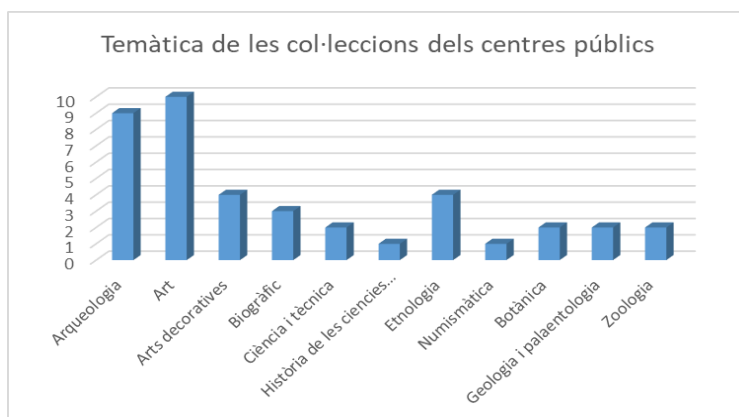

17 centres tenen sales de reserva per conserva objectes no exposats, 16 disposen d'arxiu, 15 tenen biblioteca i altres 15 zona d'administració, 16 gaudeixen d'espai per poder fer activitats i 14 tenen sales dedicades a exposicions temporals.

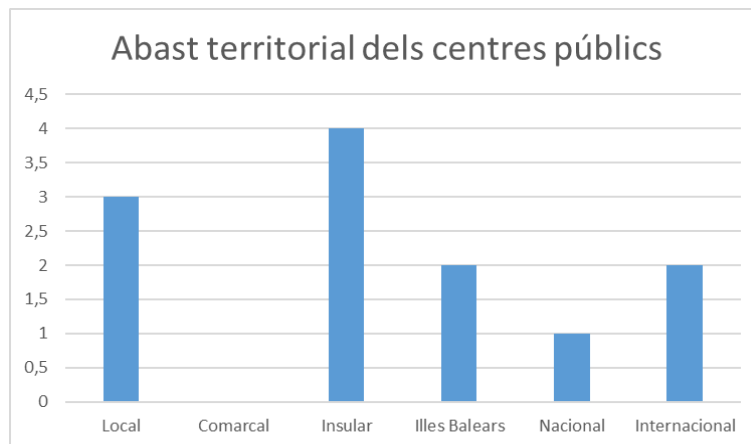

Les temàtiques de les col·leccions dels centres públics

Les temàtiques més freqüents són l'art i l'arqueologia seguides amb molt menor nombre per l'etnologia i les arts decoratives. La diferència substancial respecte de les dades generals és l'augment de les col·leccions arqueològiques.

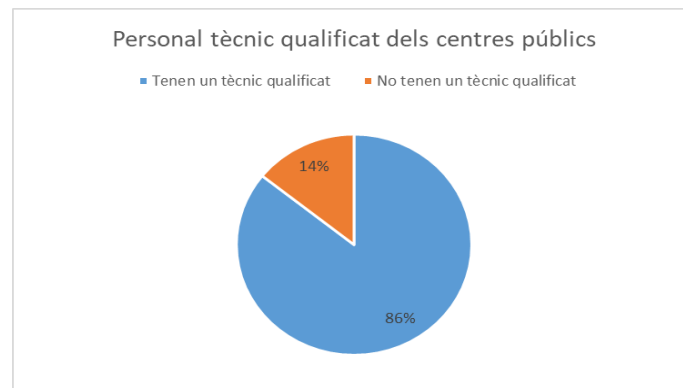
L'abast territorial de les col·leccions

Les col·leccions dels centres públics tenen un abast territorial centrat en l'àmbit insular i local. La tendència és similar que en les dades globals amb menor incidència de l'àmbit local i comarcal.

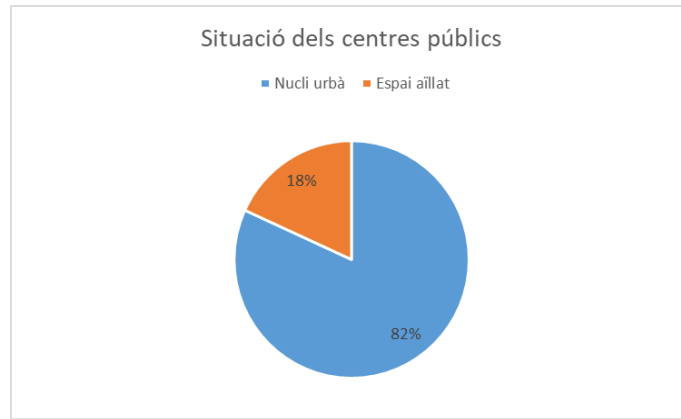
Personal tècnic qualificat

Aquesta és una de les dades on es manifesta una clara diferència, atès que el 86% dels centres públics tenen contractat personal tècnic qualificat. No obstant això, hem de puntualitzar que en alguns casos la disponibilitat tècnica és a temps parcial.

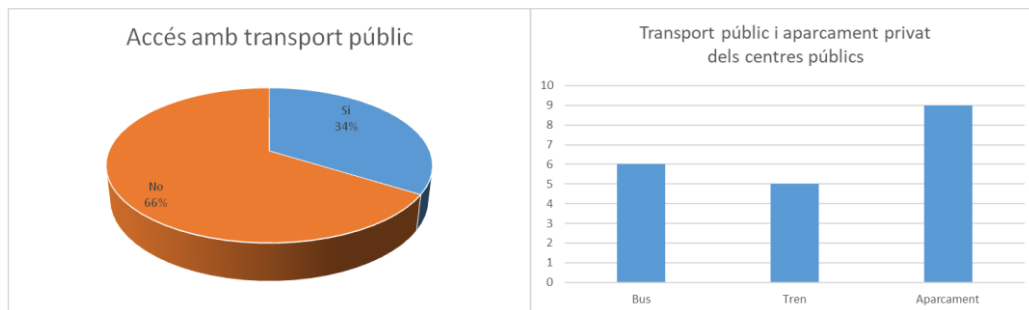

Accessibilitat i confort

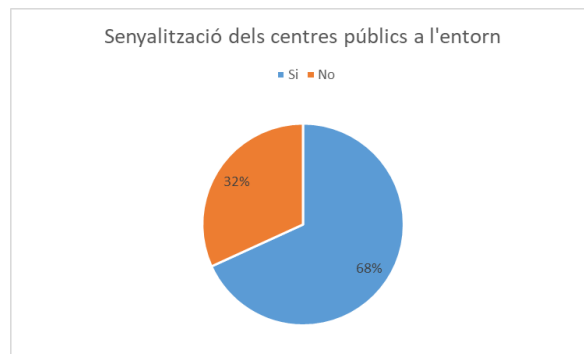
El 82% dels centres públics estan ubicats en un nucli urbà, cosa que indica una major tendència a la ubicació urbana que el global. Això és degut a que un cert nombre de centres privats ocupen cases de possessió o altres edificis singulars.

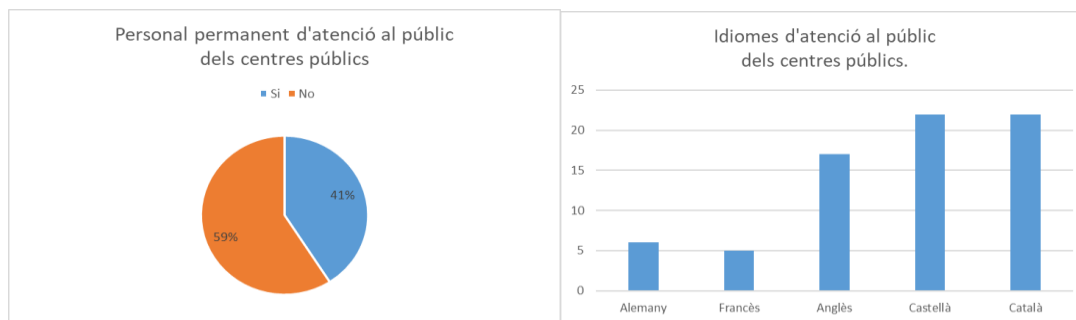
Per altra banda es continuen observant les deficiències d'accés amb transport públic i com nou dels centres faciliten l'accés amb un aparcament propi.

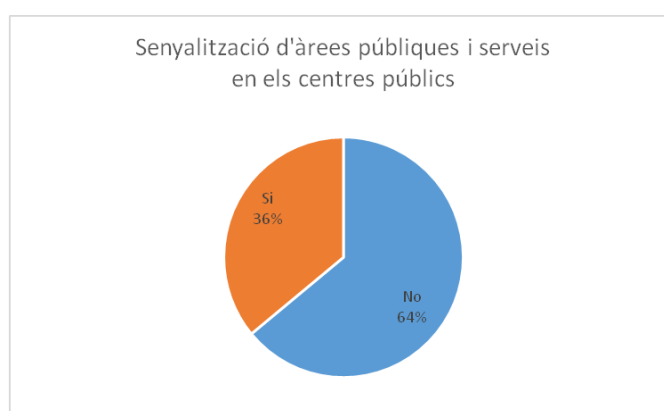
Quant a la senyalització exterior per tal de facilitar la localització del centre augmenta en 16 punts respecte del global.

Pel que fa a l'atenció al públic, el 31% disposen d'alguna persona que dona aquest servei. Pel que fa als idiomes d'atenció al públic comprovam com tots els centres faciliten la informació en català i castellà. A més, 17 centres ofereixen informació en anglès, 6 en alemany i 5 en francès.

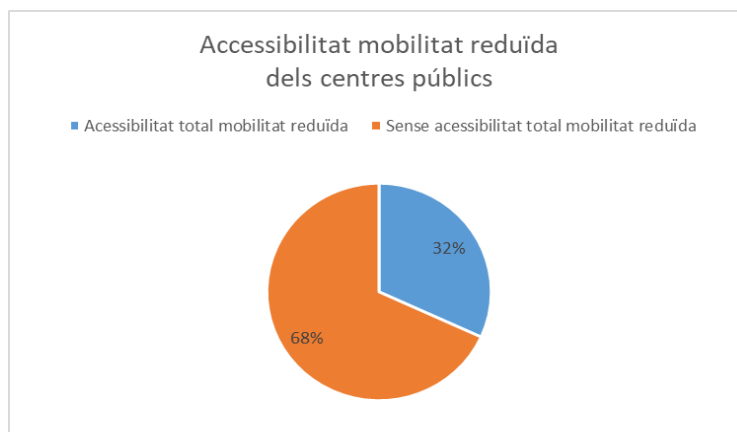
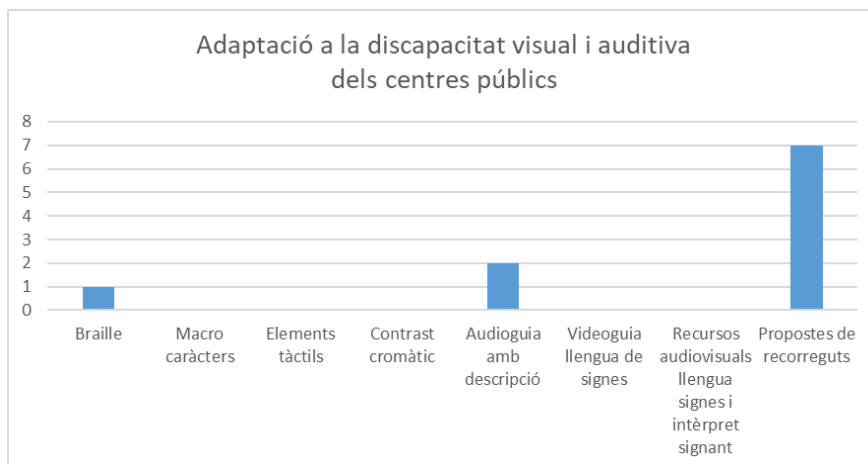
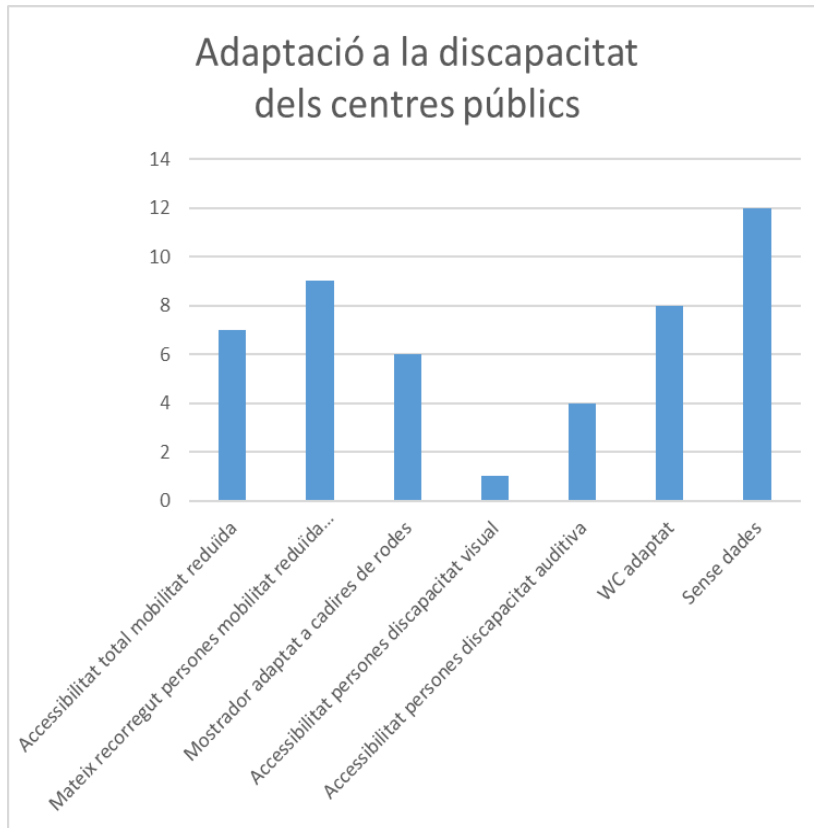

La senyalització de les àrees públiques a l'interior dels centres millora tímidament respecte del conjunt. Un 36% dels centres tenen les diferents àrees senyalitzades.

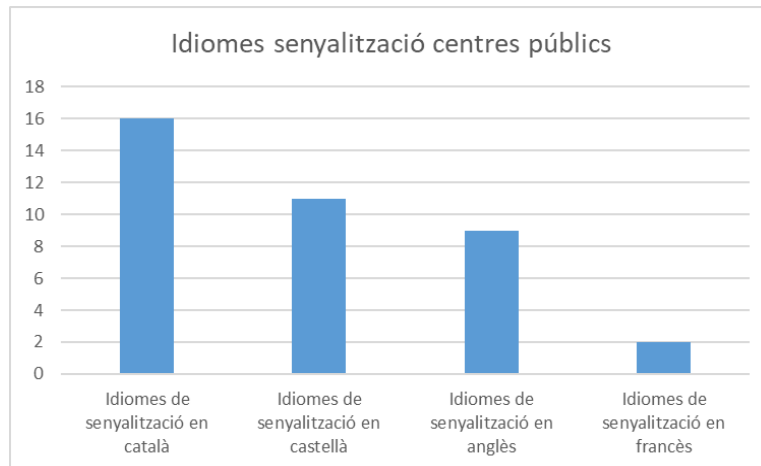

L'adaptació a la discapacitat és clarament deficient seguint una tendència similar al conjunt dels centres. Dels 22 centres 12 no responen aquesta part del qüestionari, cosa que indica la manca d'un programa específic. L'aspecte més atès és el de la mobilitat reduïda, si bé només un terç dels centres ha aplicat alguna mesura per facilitar la mobilitat. Altres discapacitats com són la visual i l'auditiva no són tengudes en compte en la immensa majoria de centres. Les mesures per a facilitar l'accés a la informació són clarament testimoniales i la majoria de centres no han adoptat cap mesura.

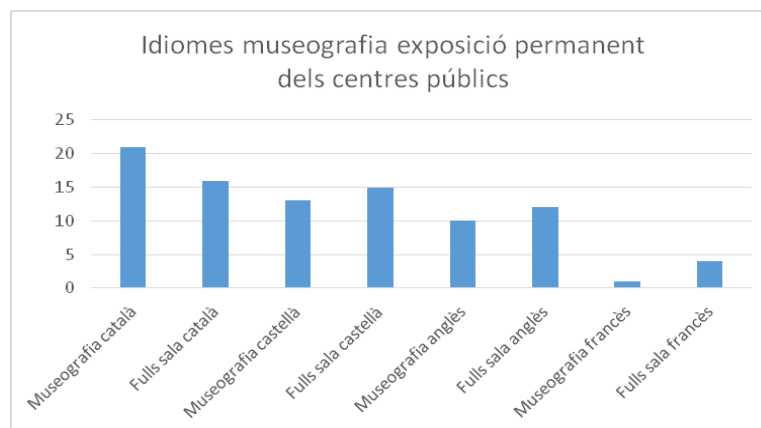

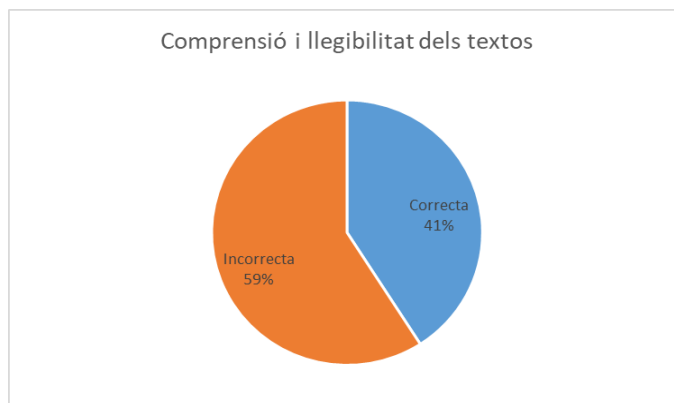
Sobre els idiomes utilitzats en la senyalització es comprova que de 22 centres 16 ofereixen la senyalització en català, 11 en castellà, 9 en anglès i 2 en francès.

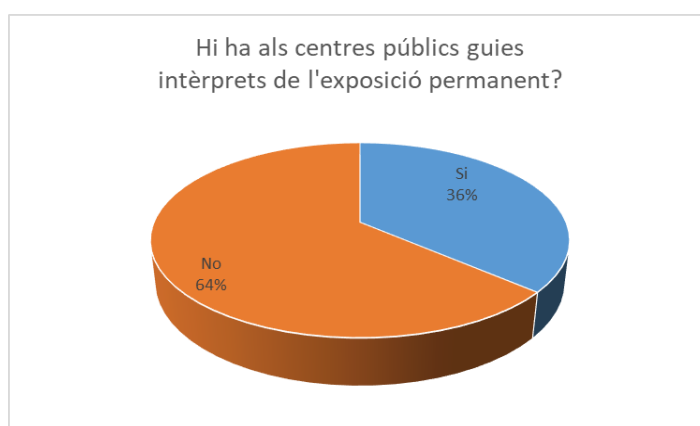
Els idiomes utilitzats en la museografia els trobam en els textos de l'exposició permanent i en les cartelles. A més, hi ha centres que disposen de fulls de sala que ofereixen una informació resumida. Al gràfic es pot visualitzar l'ordre d'ús des del català al francès.

Així mateix, comprovam com en més de la meitat dels centres la comprensió i llegibilitat dels textos és incorrecta.

Un terç dels centres ofereixen guies intèrprets de l'exposició permanent.

Vigilància

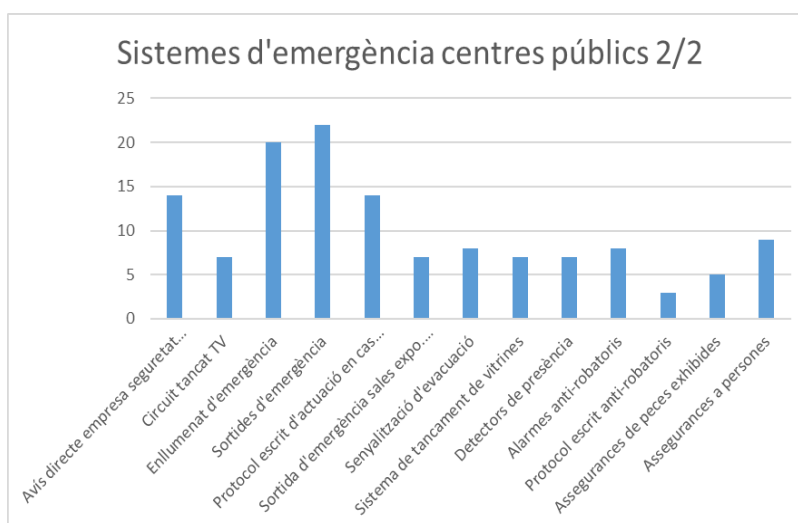
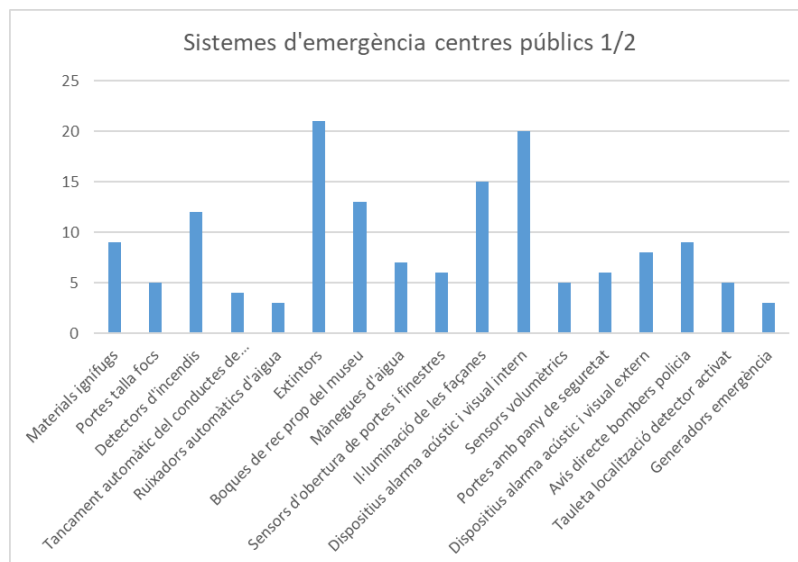
La proporció de vigilància amb personal de seguretat i amb videocàmeres és del 41%. Els centres públics, doncs, disposen de millors mesures de vigilància que els centres privats. Tot i això, es manifesten deficiències en aquestes mesures.

Emergències

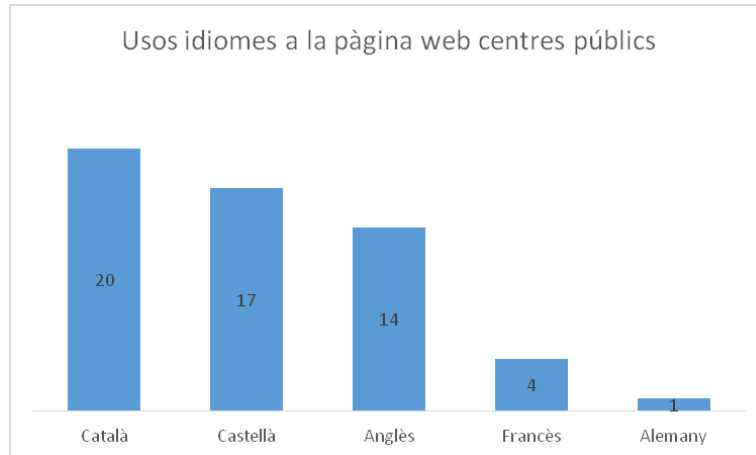
21 dels 22 centres públics estan dotats d'estintors i de sortides d'emergència. Més infreqüents són l'ús d'altres mesures contra incendis com són material ignífug, portes talla focs i detectors d'incendis. Quant als equipaments per apagar incendis veim com un poc més del 50% té una boca de rec prop del museu, només 7 tenen mànegues d'aigua i 3 tenen instal·lat ruixadors d'aigua automàtics.

Quant als sistemes d'alarma, 20 museus tenen dispositiu d'alarma acústica i visual i enllumenat d'emergència. 14 centres estan connectats a una central d'alarmes, 7 tenen instal·lat un circuit tancat de TV, 5 disposen de sensors volumètrics, 7 tenen les portes amb pany de seguretat.

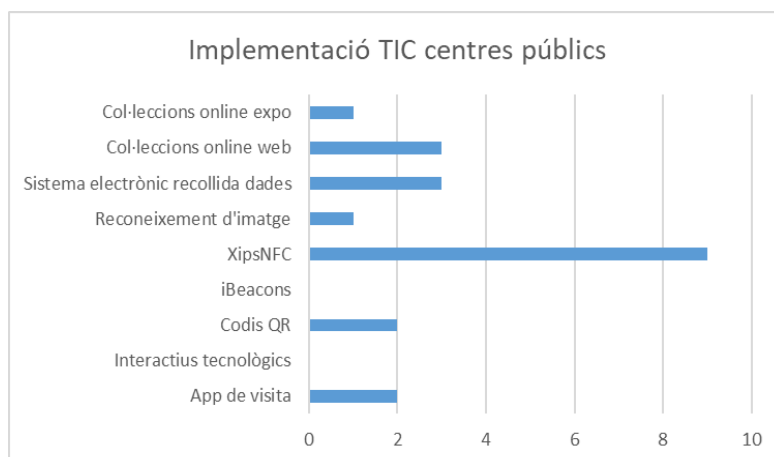
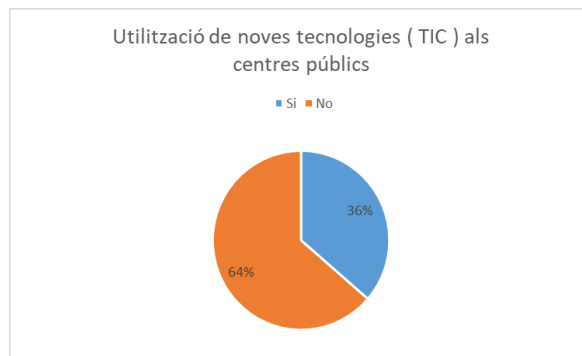

Implementació de noves tecnologies i recursos TIC

Tots els centres públics disposen de web, 17 tenen web pròpia i 5 estan integrades a la web de la institució. Els idiomes amb els quals s'adrecen són el català en 20 casos, el castellà, anglès, alemany i francès.

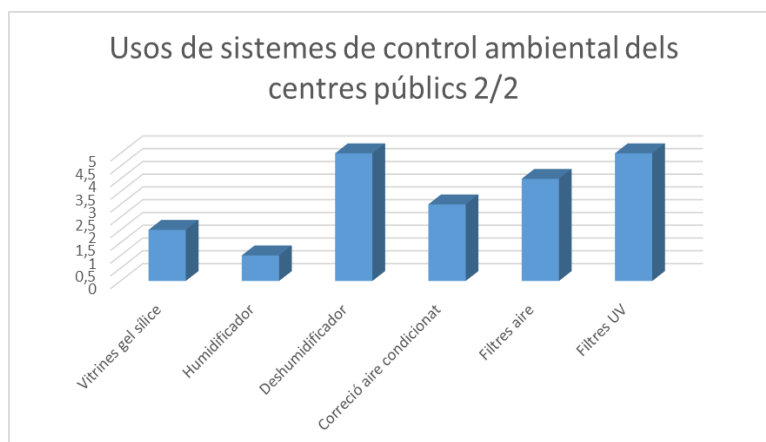
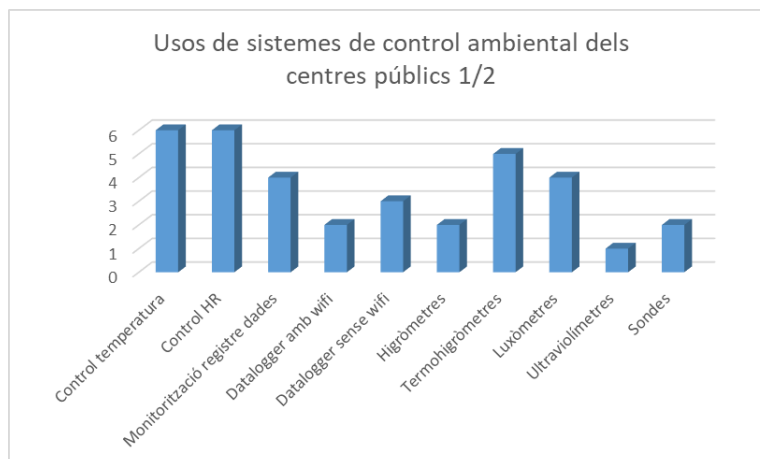

Pel que fa a l'ús de les noves tecnologies les dades estan aportades a la informació general, on s'indiquen els centres que fan ús d'alguna de les TIC. Es constata l'escàs ús que es fa de les noves tecnologies.

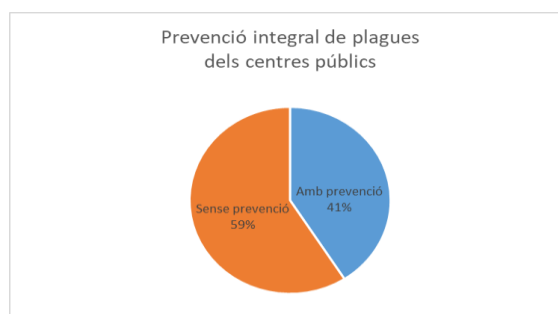

Conservació preventiva

Les dades sobre els sistemes de control i modificació ambiental per a una adequada conservació del patrimoni moble són molt similars a la quantificació general, pel que fa als tipus d'aparells utilitzats, si bé s'observa que els centres públics estan més ben dotats. Per altra banda, cal indicar que l'ús d'aparells i els tipus de control estan en funció del tipus de col·lecció que serveix cada centre.

Aquesta millora en l'aplicació de mesures per afavorir la conservació de les col·leccions també es palesa en la prevenció de plagues. Tot i això, el 59% dels centres públics no apliquen mesures de prevenció de plagues.

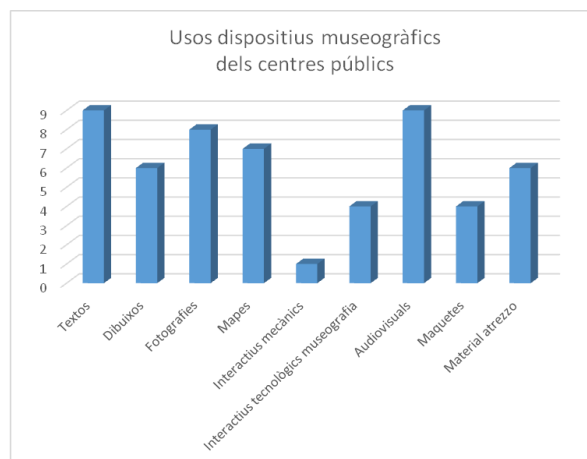

Dades sobre la museografia

Es comprova un augment significatiu en els centres públics respecte del global dels centres en l'existència de protocols de préstec d'objectes, tot i que el 64% no disposen de protocol. Un aspecte escassament atès són els protocols de manipulació d'objectes, l'estadística ens dona la dada que el 82% de centres públics no disposa de protocol de manipulació dels objectes.

També es comprova un major ús recursos museogràfics en els centres públics, hi destaquen l'ús d'audiovisuals, textos, fotografies i mapes.

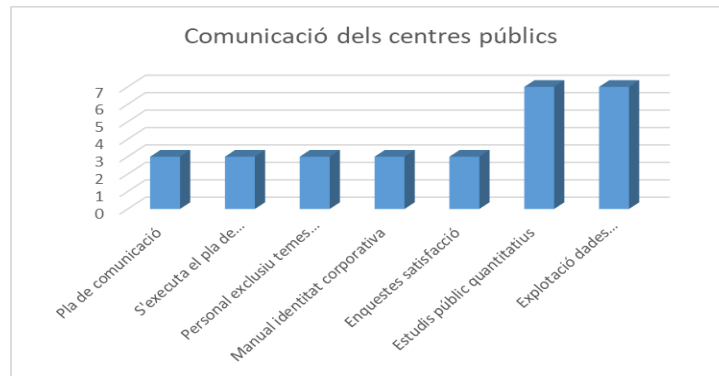

A partir de les dades estadístiques es manifesta l'insuficient desplegament d'un programa didàctic per a l'exposició permanent.

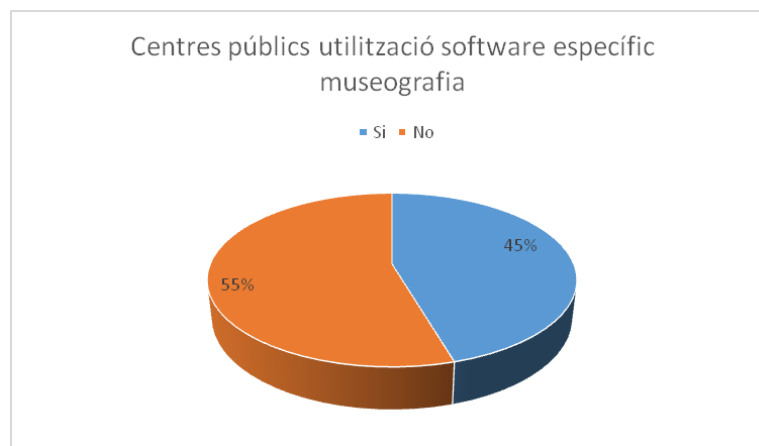
Comunicació

Dels 17 centres que varen respondre al qüestionari sobre comunicació 10 són centres públics. Es posa així de manifest la diferència qualitativa a l'hora de difondre el coneixement. No obstant això, es constata la manca de mitjans per apropar la informació als diferents tipus d'usuaris.

Software específic de gestió de les col·leccions

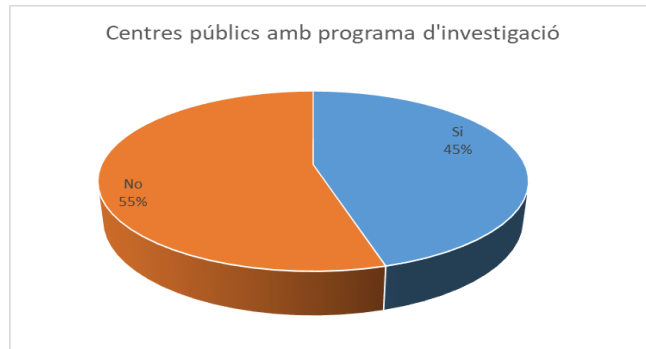
Quant a l'ús d'un programa informàtic específic per a la gestió de col·leccions museogràfiques la millora en referència al global de centres és substancial. Gairebé la meitat dels centres tenen un software específic, mentre que només tres centres privats en tenen.

Programa d'investigació

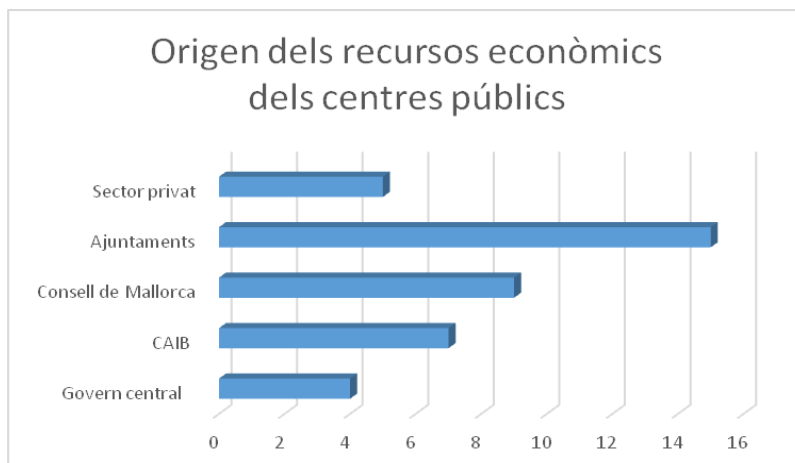
En aquest cas també la diferència amb els centres privats és significativa. El 45% del centres públics afirmen tenir un o més programes d'investigació lligats al centre. Un nombre important són programes d'investigació arqueològica.

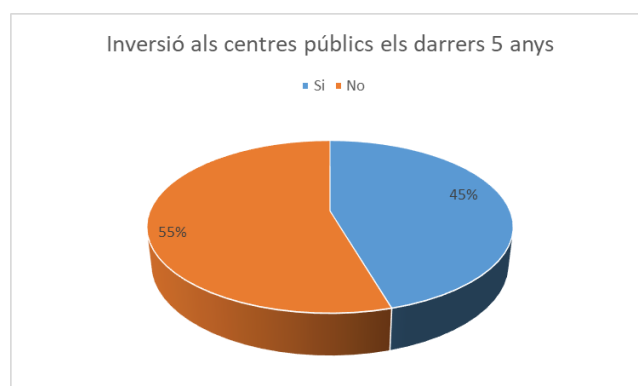
Recursos econòmics

Dels 22 centres de gestió pública 15 reben ajudes econòmiques per part dels ajuntaments. De fet, 9 dels centres són gestionats per ajuntaments. El Consell de Mallorca gestiona set centres, si bé fa aportacions a altres centres ja sigui per formar part del patronat o a través de diferents convocatòries de subvencions.

Inversió

Quant a les inversions realitzades als darrers cinc anys, el 45% dels centres públics admeten no haver fet cap inversió en aquest període.

El primer que hem d'assenyalar és una lleugera millora dels centres en les dues darreres dècades, tant en qualitat tècnica com en els equipaments. S'observa una major preparació tècnica que incideix en la gestió de les diferents àrees. En conjunt, l'oferta cultural que generen és diversificada i adaptada a diferents tipus de públic.

Per altra banda, es continua observant una manca de tècnics en conservació de béns culturals. És bastant generalitzat que un tècnic hagi d'atendre totes les àrees de gestió d'un museu (registre, inventari i catalogació dels objectes, conservació, museïtzació, comunicació i investigació). Aquesta missió impossible afecta la gestió global, i depenent del perfil acadèmic de la persona, hi ha àrees que queden desateses. Aquesta mancança tècnica té més incidència en aquells centres que per la seva temàtica amplien constantment les seves col·leccions, atès que una correcta tasca de registre, inventari i ubicació dels nous ingressos ocupa bona part del quefer diari. Fem incidència en la necessitat de reforçar la dotació de personal tècnic perquè és la base per oferir un bon servei públic.

Aprofundint en aquest aspecte hi ha casos en què s'opta per fer un contracte de servei a temps parcial, cosa que té una incidència negativa. En primer lloc, es limita la gestió del centre a unes hores mensuals que són clarament insuficients. A més, la manca d'estabilitat laboral orienta l'assoliment d'objectius a prioritzar la comunicació vers la documentació i conservació. L'esforç de l'administració pública per oferir una oferta universitària en museologia i en conservació de béns culturals hauria tenir com a finalitat la dotació dels recursos humans suficients dels museus.

Un cas especial són les col·leccions eclesiàstiques. Són nombroses les exposicions de col·leccions parroquials i conventuals que no disposen d'una gestió tècnica. Durant dècades han proliferat les exposicions d'art sacre amb la bona intenció de conservar un patrimoni que sovint ja no té ús litúrgic. És important que la diòcesi estableixi mecanismes de gestió que donin cobertura en tots els àmbits de la museologia i museografia.

Sobre les temàtiques de les col·leccions, hi ha un alt nombre de centres amb col·leccions d'art i arqueologia. S'observen centres amb col·leccions que per l'escassa transcendència qualitativa no poden "competir" amb un altre centre amb millors col·leccions i amb majors recursos. Per altra banda, se dona el cas que hi ha temàtiques que gairebé no estan representades, com podria ésser el cas de la ciència i la tècnica.

Les dades estadístiques mostren l'important nombre de centres museístics que hi ha a Mallorca. S'observa l'afany d'obrir nous centres que suposen importants despeses econòmiques i en contraposició els centres existents manifesten mancances cròniques en tots els àmbits. La missió essencial dels museus és la conservació del patrimoni moble i la difusió del coneixement, la generació del debat i la interacció social. Per tant, l'objectiu no és crear un centre, és donar-li les eines suficients per a que any rere any pugui acomplir amb els objectius marcats, es converteixin en potent ens de gestió i difusió de la cultura i en llocs de debat i integració social.

Les dades estadístiques mostren les limitacions físiques dels espais expositius, dels equipaments i de les diferents àrees que requereix un centre. També es posa de manifest les limitades col·leccions que la majoria de centres serven. Els museus, com a centres de conservació del patrimoni moble, com a difusors de cultura i de foment del debat social, són centres que han de fomentar la integració i la cohesió social i, per desenvolupar aquest important tasca, requereixen d'uns mitjans que generalment no disposen.

La reiteració de les temàtica aprofundeix en la problemàtica de l'escassetat de recursos humans i econòmics per gestionar els centres. A més a més, les dades estadístiques mostren com a Mallorca hi ha molts de centres i que aquests centres gestionen unes col·leccions petites. Consideram que s'haurien de produir reajustaments en aquests tres aspectes: nombre de centres que tracten una mateixa temàtica, volum de les col·leccions i recursos invertits.

Un altre aspecte són els increments de les col·leccions, les quals incideixen en els desajustaments. Les adquisicions en els centres públics són realment testimonials. Gairebé l'única temàtica que any rere any incrementa el volum de les col·leccions ve generada per la investigació arqueològica. Factor aquest que afecta a l'equilibri d'un discurs global insular.

Un dels aspectes més desatesos és l'atenció a les discapacitats. En molts casos és un tema per encetar. L'ús d'edificis històrics com a centres museístics és un entrebanc més que agreuja la correcta gestió d'algunes discapacitats. L'adaptació de la comunicació als diferents tipus de discapacitat és un aspecte escassament treballat als centres de Mallorca.

Un altre aspecte que hem inclòs a la feina de camp i que finalment no hem inclòs a les dades estadístiques es l'aspecte de l'eficiència energètica. L'aplicació de mesures per a l'estalvi de consum i la sostenibilitat és un tema per encetar.

L'adequada conservació dels béns mobles requereix del desplegament d'un programa de conservació preventiva. Tot i que s'està fent feina en aquesta qüestió cal implementar els esforços amb majors recursos humans, la dotació d'espais de reserva suficients i mesures de control ambiental tant a les sales d'exposició com en les sales de reserva.

Mostreig: Antoni Genestra Alomar
Joan Quetglas Cerdà

Processament de dades: Manuel Ramis Bauçà

Coordinació, sistematització i textos: Gabriel Pons i Homar